

ΣΧΟΛΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ

ΠΜΣ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ

ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ – ΖΗΜΙΕΣ ΑΠΟΜΕΙΩΣΕΩΣ

BANKING - LOAN LOSS PROVISIONS

ΔΙΑΜΑΝΤΗ ΜΑΡΙΑ : Α.Μ. ΜΧΑΝ1607

Φεβρουάριος 2018

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : κ. Αντζουλάτος Α. Άγγελος

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ : κ. Αντζουλάτος Α. Άγγελος

κ. Απέργης Ν.

κ. Σκιαδόπουλος Γ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής γίνεται πραγματικότητα μια προσπάθεια που ξεκίνησε το 2009 και εξελίχθηκε ως εδώ.

Λένε πως κάποια όνειρα, όταν ο χρόνος περάσει, μένουν ανεκπλήρωτα. Εγώ είχα την τύχη και την ευτυχία να έχω ανθρώπους που με στήριξαν και με υποστήριξαν για να φθάσω ως το τέλος.

Κάποτε ένας καθηγητής σε ένα τηλεφώνημα, μου είπε να πιστέψω τον εαυτό μου, να βάλω υψηλούς στόχους και να τους κάνω πράξη. Τότε φάνταζε απραγματοποίητο.....

Δεν υπάρχουν λέξεις που να μπορούν να αποτυπώσουν την εκτίμηση και το μεγάλο ευχαριστώ που χρωστάω στον καθηγητή που μου άνοιξε αυτόν τον υπέροχο δύσκολο δρόμο. Τον καθηγητή που είναι μέντορας, πρότυπο και πηγή θέλησης και δύναμης για ακόμη μεγαλύτερη προσπάθεια.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω μέσα απτήν καρδιά μου τον καθηγητή κ. Αντζουλάτο Α. Άγγελο, για τις γνώσεις που μου έδωσε απλόχερα, για την πίστη που μου έδειξε και για τον σεβασμό, την αξιοπρέπεια και το ήθος που τον χαρακτηρίζει για την επιστήμη του.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον σύζυγο μου Γιώργο για την στήριξη και την υποστήριξη του. Χωρίς την αμέριστη συμπαράσταση του δεν θα είχα καταφέρει να πραγματοποιήσω τον στόχο μου .

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στα παιδιά μου Έλενα και Νικόλα-Κωνσταντίνο για την αγάπη και την κατανόηση τους.

Διαμάντη – Σκίκου Μαρία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Βιώνοντας την παγκόσμια οικονομική κρίση, πολλές χώρες αναγκάστηκαν να επιβάλλουν αυστηρότερους κανονισμούς και να εφαρμόσουν μέτρα σωτηρίας του τραπεζικού τους συστήματος. Υπήρχαν όμως και χώρες, όπως η Αυστραλία και ο Καναδάς, που αποτέλεσαν παράδειγμα βιομηχανικών χωρών που δεν υπέστησαν τραπεζική κρίση.

Μέσα από την βιβλιογραφία διαπιστώσαμε πως ένας μηχανισμός που χρησιμοποιούν οι τράπεζες ως εργαλείο χειραγώγησης των οικονομικών τους στοιχείων είναι οι ζημιές απομείωσης.

Στόχος της διπλωματικής αυτής ήταν μέσα από την μελέτη δύο χωρών με σταθερό τραπεζικό σύστημα, να διαπιστώσουμε την επίδραση των μακροοικονομικών μεταβλητών στον σχηματισμό των ζημιών απομείωσης τραπεζικών δανείων.

Τα δεδομένα της μελέτης κυμαίνονται από το 2000 έως το 2016 και καλύπτουν 14 τράπεζες με συνεχή λειτουργία, δύο βιομηχανικών χωρών που δεν αντιμετώπισαν τραπεζική κρίση, της Αυστραλίας και του Καναδά.

Καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως οι τράπεζες του δείγματος διενεργούν ομαλοποίηση κερδών μέσω των ζημιών απομείωσης, υιοθετούν προκυκλική συμπεριφορά στις αποφάσεις τους, η οποία όμως είναι μικρότερη σε σχέση με την προ κρίσης περίοδο, ενώ αξιολογώντας τις εκτιμήσεις των μακροοικονομικών συνθηκών κάνουν στροφή προσπαθώντας να υιοθετήσουν μια πιο προβλεπτική (αντικυκλική) συμπεριφορά.

Ξεκινώντας την μελέτη αυτή, θεωρούσαμε ότι τα ευρήματα θα αναδείκνυαν την σημαντικότητα των μακροοικονομικών παραγόντων. Τελικά τα αποτελέσματα ήταν διαφορετικά από τα αναμενόμενα, καθώς από τους μακροοικονομικούς παράγοντες που εξετάστηκαν, μόνο η ανεργία βρέθηκε να ασκεί επίδραση και αυτή σε μικρότερο βαθμό από τον αναμενόμενο.

Καταλήξαμε ότι πιθανή αιτία αυτού, είναι το γεγονός ότι εξετάζουμε δύο χώρες με σταθερό τραπεζικό σύστημα, όπου οι διοικήσεις των τραπεζών αυτών υιοθετούν μακροχρόνιες στρατηγικές, λαμβάνοντας μέτρα προστασίας σε μια πιθανή ύφεση. Δια τούτου, είναι προετοιμασμένες για την πιθανότητα χειροτέρευσης των οικονομικών συνθηκών, γι' αυτό και παρατηρήθηκε στροφή σε αντικυκλική συμπεριφορά, αλλά όχι έντονη.

Λέξεις – κλειδιά : Τραπεζική, Ζημιές απομείωσης, μακροοικονομικές μεταβλητές, Ομαλοποίηση κερδών, Προβλεπτική Συμπεριφορά.

ABSTRACT

Experiencing the global financial crisis many countries had to impose stricter regulations and apply measures of salvation of their banking sector. Although, there were countries such Australia and Canada, that were example of industrialized countries which did not face bank crisis.

Through the existing literature we have concluded that a mechanism that banks are using as instrument in order to manipulate their financial statements, is loans loss provisions.

The purpose of this study, through the research of two countries with banking stability, was to detect the impact of macroeconomics variables in the formation of loans loss provisions.

The data of the study were selected from 14 banks of Australia and Canada with continuous operation from 2000 till 2016.

We end up to the conclusion that these banks conduct income smoothing through loans loss provisions, espouse procyclical behaviour in their decisions, which is smaller in comparison with the pre-crisis period, while evaluating the estimations of macroeconomics conditions, they try to espouse a more forward looking (countercyclical) behaviour.

As we started this study, we had assumed that the results would prove the significance of microeconomics factors. Finally, the results were different than expected as from the macro economical factors, only unemployment was found to have an impact and this in a lesser extent than expected.

Possible cause of this was the fact, that we studied two countries with stable banking sector, where the management of these banks, adopted long term strategies by taking protective measures in case of a possible recession. Hereby they are prepared for the possibility of deterioration of economic conditions that is the reason that observed shift to countercyclical behaviour, but not intense.

Keywords: banking, loans loss provisions, macroeconomics variables, income smoothing, forward looking behaviour.

Περιεχόμενα

Κατάλογος Σχημάτων και Πινάκων... 7

- 1. Εισαγωγή....8**
- 2. Σχετικά με την τραπεζική.... 9**
 - 2.1 Τραπεζική και χρηματοπιστωτικό σύστημα....**9**
 - 2.1.1 Εισαγωγή στην τραπεζική**9**
 - 2.1.2 Λειτουργίες χρηματοοικονομικού συστήματος και προστιθέμενη αξία....**9**
 - 2.2 Περιγραφή τραπεζών**12**
 - 2.2.1 Ισολογισμός – Αποτελέσματα χρήσεως**13**
 - 2.3 Κύριοι τραπεζικοί κίνδυνοι ...**16**
 - 2.4 Ασύμμετρη πληροφόρηση και επιπτώσεις της.. **19**
- 3. Ζημιές απομείωσης δανείων.... 21**
 - 3.1 Κίνητρα τραπεζών για σχηματισμό ζημιών απομείωσης.... **22**
 - 3.2 Αποτύπωση της επίδρασης των ζημιών απομείωσης στα οικονομικά στοιχεία μιας τυπικής τράπεζας.... **26**
- 4. Μακροοικονομικές προβλέψεις και ζημιές απομείωσης 30**
 - 4.1 Εισαγωγή.... **30**
 - 4.2 Μακροοικονομικές Μεταβλητές**30**
 - Ακαθάριστο Εγχώριο προϊόν ή ΑΕΠ**30**
 - Ανεργία.... **31**
 - Πραγματικό Επιτόκιο.... **31**
 - Πληθωρισμός**32**

5. Εμπειρικές μελέτες (σχετικά με τις ζημιές απομείωσης δανείων)33
6. Πρόταση εμπειρικής μελέτης ...42
 - 6.1 Πηγές δεδομένων ... 42
 - 6.2 Παρουσίαση μεθοδολογίας και αναμενόμενα αποτελέσματα ...43
 - 6.3 Οικονομετρικό Μοντέλο... 48
7. Αποτελέσματα ...49
8. Συμπεράσματα... 52
- Βιβλιογραφία55

Κατάλογος Σχημάτων – Πινάκων

Σχήμα 1 : Λειτουργίες χρηματοοικονομικού συστήματος και προστιθέμενη αξία...**8**

Σχήμα 2 : Τυπικός τραπεζικός ισολογισμός – Αποτελέσματα Χρήσης...**12**

Σχήμα 3 : Τυπικός τραπεζικός ισολογισμός – Αποτελέσματα Χρήσης με μηδενικές ζημιές απομείωσης...**26**

Σχήμα 4 : Τυπικός τραπεζικός ισολογισμός – Αποτελέσματα Χρήσης με σχηματισμό ζημιών απομείωσης δύο μονάδων...**27**

Σχήμα 5 : Τυπικός τραπεζικός ισολογισμός – Αποτελέσματα Χρήσης με σχηματισμό ζημιών απομείωσης δέκα μονάδων...**28**

Σχήμα 6 : Κατηγοριοποίηση των δανείων της Αυστραλίας (2000-2016)...**53**

Σχήμα 7 : Κατανομή χρέους νοικοκυριών για Αυστραλία – Καναδά (2008-2016)...**53**

Σχήμα 8 : Διάγραμμα Ανεργίας Αυστραλίας (2000-2016) ...**54**

Σχήμα 9 : Διάγραμμα Ανεργίας Καναδά (2000-2016) ...**54**

Πίνακας 1 : Τράπεζες δείγματος ...**43**

Πίνακας 2 : Αποτελέσματα ελέγχου fixed and random effects ...**44**

Πίνακας 3 : Μήτρα Συνδιακύμανσης Μεταβλητών**45**

Πίνακας 4 : Περιγραφικά Στατιστικά Στοιχεία ...**46**

Πίνακας 5 : Εμπειρικά αποτελέσματα οικονομετρικού μοντέλου ...**48**

1. Εισαγωγή

Μετά το παγκόσμιο οικονομικό σοκ, οι λέξεις που πρωταγωνιστούν και τις οποίες τα κράτη παγκοσμίως αλλά και οι εποπτικές αρχές προσπαθούν να κάνουν πράξη, είναι σταθερότητα και οικονομική ευμάρεια.

Η παρούσα εργασία διενεργώντας μελέτη τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εμπειρικό επίπεδο, είχε ως στόχο την κατανόηση του τραπεζικού συστήματος και των μακροοικονομικών παγκόσμιων συνθηκών.

Σε θεωρητικό επίπεδο μελετήθηκαν άρθρα προηγούμενων ερευνών της διεθνούς βιβλιογραφίας σε μια προσπάθεια κατανόησης των προβληματισμών που αναπτύχθηκαν αλλά και των μεθόδων που ακολούθησαν για την διεξαγωγή συμπερασμάτων.

Σε εμπειρικό επίπεδο, η υπόθεση μελέτης μας ήταν οι προβλέψεις ζημιών απομείωσης σε δύο βιομηχανικές χώρες που δεν τις έπληξε η οικονομική κρίση και η επίδραση των μακροοικονομικών παραγόντων στον σχηματισμό τους.

Η δομή της μελέτης διαρθρώνεται σε οκτώ κεφάλαια, ξεκινώντας από βασικές οικονομικές και τραπεζικές έννοιες και κλιμακώνοντας τις πληροφορίες, ο αναγνώστης φθάνοντας στην εμπειρική μελέτη να έχει κατανοήσει πλήρως τις έννοιες και το θέμα το οποίο εξετάζεται.

Αρχικά γίνεται ανάλυση του τραπεζικού συστήματος και της λειτουργίας του. Έπειτα, παρουσιάζονται προηγούμενες μελέτες της βιβλιογραφίας, ενώ στα τελευταία κεφάλαια περιλαμβάνονται η εμπειρική ανάλυση και εκτίμηση των αποτελεσμάτων και ανάλυση αυτών.

Η μελέτη μας ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν.

2. Σχετικά με την τραπεζική

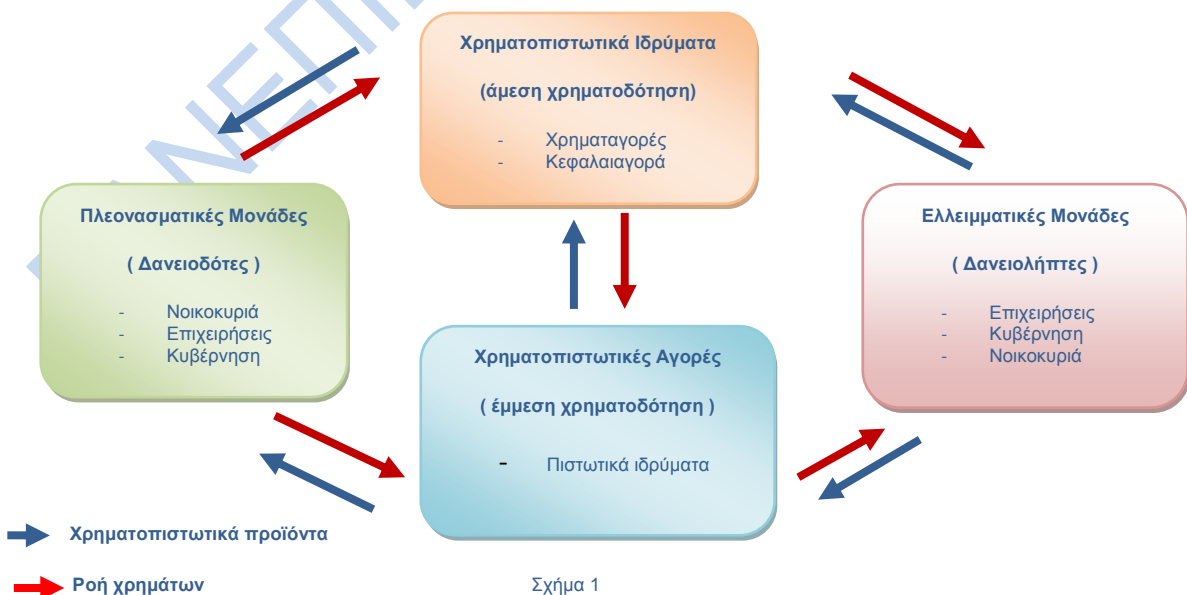
2.1 Τραπεζική και χρηματοπιστωτικό σύστημα

2.1.1 Εισαγωγή στην τραπεζική

Η πρόσφατη διεθνής οικονομική κρίση φανέρωσε τις αδυναμίες του χρηματοοικονομικού συστήματος και την μη ικανότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων αφενός να εντοπίσουν τους δυνητικούς παράγοντες που προκαλούν την οικονομική αστάθεια, αφετέρου να μπορέσουν να διαχειριστούν και να αξιολογήσουν τους κινδύνους οι οποίοι από νωρίς είχαν αρχίσει να διαφαίνονται.

Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τον ειδικό και καίριο ρόλο του χρηματοοικονομικού συστήματος στην παγκόσμια οικονομία, όπου παρότι προσδίδει μικρή προστιθέμενη αξία στην παραγόμενη αξία μιας οικονομίας δηλαδή στο ΑΕΠ, αποτελεί έναν από τους βασικότερες ευεργέτες της κοινωνικής ευμάρειας, καθώς μια από τις βασικότερες λειτουργίες του είναι η μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες.

2.1.2 Λειτουργίες χρηματοοικονομικού συστήματος και προστιθέμενη αξία

Σύμφωνα με τους Howells και Bain (1998), ως χρηματοοικονομικό σύστημα ορίζεται το σύστημα των αγορών για χρηματοοικονομικά προϊόντα καθώς και τα άτομα και οι οργανισμοί που δραστηριοποιούνται μέσα σε αυτές.

Η βασική λειτουργία του συστήματος αυτού συνίσταται στην μεταφορά πόρων από τους έχοντες στους μη έχοντες. Οι τράπεζες αποτελούν τους διαμεσολαβητές μεταφοράς των κεφαλαίων, διαχειρίζονται απαιτήσεις και υποχρεώσεις, αξιολογούν πληροφορίες με στόχο υψηλές αποδόσεις μέσω των επενδυτικών τους αποφάσεων.

Η κύρια δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι η προσέλκυση πελατών και επενδυτών για την αύξηση της ρευστότητας τους μέσω των καταθέσεων και η χορήγηση νέων δανείων για αύξηση των λειτουργικών εσόδων τους.

Οι λειτουργίες μιας τράπεζας απεικονίζονται στον ισολογισμό της. Μέσω των οικονομικών της στοιχείων μπορεί κανείς να αντιληφθεί τον πολυσύνθετο ρόλο της και την ευρεία διάσταση των δραστηριοτήτων της.

Η συμβολή τους στην παραγωγική ικανότητα της οικονομίας και στην μείωση της προκυκλικότητας είναι δεδομένη, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας. Με την μεταφορά πόρων καλύπτονται άμεσες ανάγκες αλλά και επενδυτικά σχέδια τόσο των καταναλωτών όσο και των επενδυτών, οι οποίοι ξεπερνούν τα προβλήματα ρευστότητας τα οποία αντιμετωπίζουν, αυξάνοντας τις πιθανότητες δημιουργίας συνθηκών ανάπτυξης και σταθερότητας.

Οι τράπεζες έχοντας άμεση και πληρέστερη πληροφόρηση από το ευρύ κοινό, συλλέγουν, αναλύουν και βοηθούν το επιχειρηματικό περιβάλλον και όχι μόνο, σε ασφαλέστερες αποφάσεις, οικονομικές και επαγγελματικές προοπτικές, αλλά και οδηγούν και σε καλύτερη διαχείριση των πάσης φύσεως κινδύνων. Με τον τρόπο αυτό ενθαρρύνουν τις οικονομικές συναλλαγές, μειώνουν το κόστος αυτών, διευκολύνοντας και πολλές φορές επιτρέποντας την συμμετοχή των οικονομικών παραγόντων στις αγορές, εξομαλύνοντας τα όποια εμπόδια και δημιουργώντας προϋποθέσεις για μια εύρωστη οικονομία.

Επιπλέον, συνεισφέρουν στην βελτίωση της παραγωγικότητας,

βοηθούν και ενθαρρύνουν την κινητοποίηση των αποταμιεύσεων και δημιουργούν διόδους για την πραγματοποίηση μεγάλων επενδυτικών έργων, έχοντας την δυνατότητα της ομαδοποίησης και της ασφαλέστερης μεταφοράς κεφαλαίων από τους αποταμιευτές στους επενδυτές.

Το χρηματοπιστωτικό λοιπόν σύστημα με την παραγωγή και την διάθεση πληροφοριών συμβάλει στην λήψη ορθολογικών αποφάσεων, δημιουργώντας συνθήκες πρόληψης δυσμενών καταστάσεων και αντιμετώπισης προβλημάτων ηθικού κινδύνου, μειώνοντας σημαντικά τα κίνητρα των αντισυμβαλλόμενων για δραστηριότητες δυνητικά επιζήμιες για την μεταξύ τους σχέση. Τέλος, βοηθάει στην μετάδοση της νομισματικής πολιτικής στην πραγματική οικονομία. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί είτε μέσω των επιτοκίων, είτε μέσω των πιστώσεων ή και των δύο μαζί.

Οι βασικοί στόχοι ενός χρηματοοικονομικού συστήματος είναι να μπορέσει καταρχήν να επιβάλει την λεγόμενη πειθαρχία της αγοράς όπου υπό τον φόβο επιβολής κυρώσεων, να είναι σε θέση να ασκήσει έλεγχο που θα οδηγήσει σε συνετότερες αποφάσεις από μέρους των οικονομικών παραγόντων. Αυτό θα ωφελήσει την υιοθέτηση του θεσμικού και εποπτικού πλαισίου σε μεγαλύτερο βαθμό.

Είναι προφανές ότι λόγω της περιορισμένης διαθεσιμότητας οικονομικών πόρων θα πρέπει να τους καταναίμει με τρόπο τέτοιο ο οποίος θα βελτιστοποιήσει την απόδοση τους. Με αυτόν τον τρόπο θα επιτύχει την καλύτερη διαχείριση της σχέσης απόδοσης-κινδύνου, τόσο για τους χρηματοδότες όσο και για τους χρηματοδοτούμενους.

Τέλος, θα συμβάλει στην εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας, αφού μειώνοντας τις τριβές των συναλλαγών, θα μπορέσει να έχει καλύτερη αποτελεσματικότητα αυτής.

Διαπιστώνουμε λοιπόν την βαρύτητα του ρόλου των τραπεζών στην οικονομία αλλά και το πόσο στενά συνυφασμένη είναι η οικονομική σταθερότητα με την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος, καθώς μέσω των οικονομικών τους στοιχείων αποτελούν την βασική πηγή άντλησης πληροφοριών τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τις επιχειρήσεις

και τους επενδυτές, προκειμένου να οδηγηθούν σε ασφαλείς και λογικές αποφάσεις.

2.2 Περιγραφή τραπεζών

Εάν κάποιος επιθυμεί να αξιολογήσει την οικονομική κατάσταση μιας τράπεζας, δεν έχει παρά να μελετήσει τον ισολογισμό της και τα αποτελέσματα χρήσης. Οι δύο αυτοί χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί αποτελούν την σημαντικότερη πηγή άντλησης πληροφοριών.

Ο ισολογισμός αποτελεί φωτογραφία της περιουσιακής κατάστασης ενός οικονομικού παράγοντα – στην δική μας περίπτωση, τράπεζα - κατά την χρονική στιγμή σύνταξης του. Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως παρουσιάζει τα συνολικά έσοδα και έξοδα που πραγματοποιούνται για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους, καθώς η πλειονότητα των στοιχείων των αποτελεσμάτων χρήσεως απεικονίζονται και προέρχονται από στοιχεία του ισολογισμού.

2.2.1 Ισολογισμός – Αποτελέσματα Χρήσεως

ΤΥΠΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ
Ενεργητικό	A. Καθαρά Έσοδα από Τόκους
Ρευστά Διαθέσιμα (RE)	Έσοδα από Τόκους
Ταμείο	μείον Έξοδα από Τόκους
Καταθέσεις από Κεντρική Τράπεζα	B. Καθαρά Μη-Επιτοκιακά Έσοδα
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	από Προμήθειες
Δάνεια	από Ασφαλιστικές Δραστηριότητες
μείον Συσσωρευμένες Απομειώσεις	από Διαχείριση Περιουσιακών Στοιχείων Τρίτων
Σύνολο Ενεργητικού	από Τίτλους (π.χ. μερίσματα)
	από Χρηματοοικονομικές Πράξεις και Τίτλους
	Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου
Παθητικό	Καθαρά Λειτουργικά Έσοδα
Καταθέσεις (D)	Γ. Άλλα Έξοδα
Βραχυπρόθεσμη	Δαπάνες Προσωπικού
Μακροπρόθεσμη	Έξοδα Διοίκησης
Καθαρή Θέση (E)	Αποσβέσεις
Σύνολο Παθητικού	Απομείωση Αξίας Απαιτήσεων
	Κέρδη προ φόρων και προβλέψεων
	Ζημιές απομείωσης
	Κέρδη προ φόρων
	Φόρος Εισοδήματος
	Καθαρά κέρδη χρήσης
	Μερίσματα
	Μεταφορά εις νέον

Σχήμα 2

Ένας τυπικός ισολογισμός όπως παρουσιάζεται στο σχήμα 2 αποτελείται από το ενεργητικό, όπου περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία μιας τράπεζας και τις απαιτήσεις που έχει από τρίτους, και από το παθητικό όπου παρουσιάζονται οι υποχρεώσεις της τράπεζας, δηλαδή τι οφείλει στους χρηματοδότες της, τους μετόχους της και την καθαρή της θέση. Βάση της λογιστικής ταυτότητας το ενεργητικό ισούται με το παθητικό και οποιαδήποτε μεταβολή του ενός σημαίνει ισόποση μεταβολή του άλλου.

Στην πλευρά του ενεργητικού τα ρευστά διαθέσιμα περιλαμβάνουν το ταμείο, δηλαδή τα μετρητά τα οποία βρίσκονται στην διάθεση της τράπεζας για την εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων της, καθώς επίσης και τις καταθέσεις στην κεντρική τράπεζα. Είναι άμεσα διαθέσιμα, δεν ενέχουν πιστωτικό κίνδυνο

και θεωρούνται τα πιο εύκολα ρευστοποιήσιμα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού, ακριβώς επειδή δεν τίθεται θέμα ρευστότητας.

Για μια τυπική τράπεζα, τα δάνεια είναι η κύρια πηγή εσόδων της και προέρχονται από ιδιώτες, από επιχειρήσεις και σε μικρότερο βαθμό από κυβερνήσεις και αποτελούν το μεγαλύτερο στοιχείο του ενεργητικού των τραπεζών. Ως Δάνειο ορίζεται η ειδική διμερής σύμβαση, όπου κατά την συνολογηση της μεταβιβάζεται για κάποιο χρονικό διάστημα η κυριότητα κατά κύριο λόγο χρημάτων με την υποχρέωση της μετέπειτα επιστροφής τους. Έχουν μικρή ρευστότητα καθώς δεν μπορούν να μεταβληθούν οι συμβατικοί τους όροι ακόμη και αν ενέχει κίνδυνος επιβίωσης της.

Κατά την χρονική διάρκεια των δανείων, η τράπεζα δεν έχει δικαίωμα αλλαγής των υπογραφομένων όρων. Κατά συνέπεια, η τράπεζα θα πρέπει να είναι εξαιρετικά αυστηρή στις προϋποθέσεις και στις προδιαγραφές χορήγησης των δανείων πχ πιστοληπτική ικανότητα και εξασφαλίσεις δανειοληπτών, είδος δανείου, διάρκεια.

Τα μακροπρόθεσμα δάνεια δεσμεύουν κεφάλαια της τράπεζας για μεγάλο χρονικό διάστημα δημιουργώντας δυνητικό πρόβλημα ρευστότητας και επιπλέον η χορήγηση δανείων σε μη αξιόπιστους δανειολήπτες αυξάνει την πιθανότητα μη αποπληρωμής τους, το οποίο θα οδηγήσει σε αύξηση των ζημιών απομείωσης τους (αναμενόμενων ζημιών όταν αυτές εμφανισθούν).

Τα δάνεια λόγω υψηλού πιστωτικού κίνδυνου, μαζί με τις ζημιές απομείωσης αποτελούν δυο από τους πιο σημαντικούς, δυνητικούς παράγοντες αστάθειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς η μεταβλητότητα τους επηρεάζει τόσο τον ισολογισμό τους μέσω της ρευστότητας, όσο και τα αποτελέσματα χρήσης μέσω των κερδών/ζημιών χρήσης. Μια μικρή ζημιά μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε πτώχευση.

Οι συσσωρευμένες απομειώσεις απεικονίζουν τις αναμενόμενες ζημιές. Σχηματίζονται προκειμένου η τράπεζα να μπορέσει να καλύψει ζημιές δανείων τα οποία εκτιμά ότι δεν θα εξυπηρετηθούν πλήρως στο μέλλον.

Οι άλλες επενδύσεις αφορούν αξιόγραφα με υψηλές αποδόσεις, αλλά και υψηλό επενδυτικό ρίσκο. Εξαρτώνται από το θεσμικό πλαίσιο, τις

συνθήκες ανταγωνισμού αλλά και τις στρατηγικές επιλογές της εκάστοτε τράπεζας, ανάλογα τι σκοπούς επιθυμεί να εξυπηρετήσει.

Στην πλευρά του παθητικού, οι καταθέσεις αποτελούν την σημαντικότερη πηγή χρηματοδότησης, η οποία προέρχεται από ιδιώτες και επιχειρήσεις. Θεωρείται το μεγαλύτερο σε χρηματικές μονάδες στοιχείο του ισολογισμού.

Οι υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα αφορούν δανειακές υποχρεώσεις της τράπεζας καθώς επίσης καταθέσεις όψεως και προθεσμίας. Η χρηματοδότηση από τις αγορές διακρίνεται σε αγορές χρήματος όπου αναφερόμαστε σε βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, δάνεια και άλλης φύσεως προϊόντα, διάρκειας μέχρι ενός έτους. Οι αγορές κεφαλαίου αφορούν μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις δάνεια και άλλα προϊόντα διάρκειας μεγαλύτερης τους ενός έτους.

Η καθαρή θέση αντικατοπτρίζει την αξία της τράπεζας. Είναι το στοιχείο που καθιστά την τράπεζα φερέγγυα. Μια θετική καθαρή θέση σημαίνει πως εάν αποφάσιζε να ρευστοποιήσει όλα τα περιουσιακά της στοιχεία θα ήταν σε θέση να καλύψει όλες τις υποχρεώσεις της και το υπόλοιπο να διανεμηθεί στους μετόχους.

Στον ισολογισμό παρουσιάζονται τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού που σχετίζονται με τα αποτελέσματα χρήσης. Τα επιτοκιακά έσοδα αποτελούν το σημαντικότερο στοιχείο των αποτελεσμάτων χρήσεως, καθώς προέρχονται από την κύρια πηγή εσόδων της τράπεζας, τα δάνεια.

Τα μη επιτοκιακά έσοδα τα τελευταία χρόνια λόγω της αύξησης των δραστηριοτήτων των τραπεζών η οποία προέρχεται λόγω αύξησης των χρηματοοικονομικών προϊόντων για την κάλυψη των αναγκών των οικονομικών παραγόντων παίζουν σημαντικό ρόλο στον τζίρο της χρήσης. Είναι έσοδα που προέρχονται από δευτερεύουσες δραστηριότητες της τράπεζας οι οποίες πραγματοποιούνται με απώτερο σκοπό το κέρδος.

2.3 Κύριοι τραπεζικοί κίνδυνοι

Η μεταβλητότητα των συνθηκών της διεθνούς οικονομίας αλλά και η ανάγκη βελτίωσης της εξυπηρέτησης των αναγκών των οικονομικών παραγόντων, έχει οδηγήσει στην αύξηση των δραστηριοτήτων των τραπεζών, στην δημιουργία νέων καινοτόμων χρηματοοικονομικών προϊόντων καθώς και στην μεταβολή τόσο της φύσης όσο και του μεγέθους των αναλαμβανόμενων κινδύνων των τραπεζών.

Η αναγνώριση, η ανάλυση αλλά και η αποτελεσματική αντιμετώπιση τους, αποτελεί καίριο στόχο καθώς η μη αντιμετώπιση τους σωστά μπορεί να έχει ανυπολόγιστες ζημιές για το πιστωτικό ίδρυμα. Έχει ήδη αναδειχθεί ο ειδικός ρόλος των τραπεζών ως διαμεσολαβητές και η συμβολή τους στην οικονομική σταθερότητα. Ένα ισχυρό χρηματοοικονομικό σύστημα παράγει σταθερότητα, κοινωνική ευμάρεια και ανάπτυξη.

Ως εκ τούτου είναι πολύ σημαντική η αναγνώριση αλλά και η αντιμετώπιση των δυνητικών πηγών ασάθειας για την εύρυθμη λειτουργία μιας οικονομίας. Η φύση του κινδύνου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την φύση των τραπεζικών εργασιών.

Τα οφέλη τα οποία απολαμβάνουν καταρχήν οι χρηματοδότες των τραπεζών, πέραν της ρευστότητας, είναι πως επωφελούνται του μικρού πιστωτικού κινδύνου καθώς η μη εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων από μέρους της τράπεζας είναι μικρός.

Στον αντίποδα, οι χρηματοδοτούμενοι από τα πιστωτικά ιδρύματα, πέραν της ρευστότητας για την εξυπηρέτηση των αναγκών τους, έχουν την δυνατότητα εναλλακτικών επιλογών όσον αφορά τους συμβατικούς όρους χρηματοδότησης τους, το νόμισμα, το επιτόκιο, τον τρόπο εκταμίευσης κ.α.

Η δυνατότητα επιλογής τραπεζικών προϊόντων είναι μεγάλη και είναι η αιτία ύπαρξης διαφορετικών τύπων τραπεζικών κινδύνων. Αναλογούντος των τραπεζικών εργασιών που προσφέρουν, αναλαμβάνουν και τον αντίστοιχο κίνδυνο που προκύπτει, όπως πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο επιτοκίου, κίνδυνο αγοράς, λειτουργικό κίνδυνο.

Ο πιστωτικός κίνδυνος (credit risk) είναι ο κίνδυνος που προκύπτει από την μη εκπλήρωση της οποιασδήποτε μορφής υποχρέωσης των χρηματοδοτούμενων απέναντι στο πιστωτικό ίδρυμα. Η τράπεζα πριν την χορήγηση της χρηματοδότησης έχει την υποχρέωση του λεπτομερούς ελέγχου του χρηματοδοτούμενου, προκειμένου να διασφαλίσει ότι καλύπτει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την έγκριση του αιτήματος του. Ένα από τα σημαντικότερα μέσα είναι η αξιολόγηση της πιστοληπτικής του ικανότητας, όπου από την μελέτη των οικονομικών του στοιχείων, επιθυμούν να μειώσουν στο ελάχιστο την πιθανότητα μη εξυπηρέτησης των υποχρεώσεων του.

Πέραν αυτού, αντιμετωπίζει τον κίνδυνο αγοράς (market risk) όπου είναι ο κίνδυνος λόγω απρόβλεπτης μεταβολής των συνθηκών στην αγορά. Είναι η πιθανή ζημιά κατά την περίοδο ρευστοποίησης των προϊόντων λόγω μεταβολής της αγοραίας τιμής. Ο κίνδυνος αγοράς σχετίζεται με την αβεβαιότητα που προκαλούν οι μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Αντιμετωπίζει κίνδυνο λόγω της μεταβλητότητας του επιτοκίου (interest rate risk). Η μεταβολή αυτή επηρεάζει την παρούσα αξία των στοιχείων της τράπεζας, δημιουργώντας αναλόγως κέρδη ή ζημιές. Εάν οι υποχρεώσεις της τράπεζας έχουν ευαισθησία σε τέτοιου είδους μεταβολές, τότε σε περίπτωση ανόδου των επιτοκίων, θα δει τα κέρδη της να μειώνονται και αντίστοιχα την άνοδο τους στην αντίθετη περίπτωση. Το μέτρο πρόληψης του επιτοκιακού κινδύνου, είναι η τράπεζα να μπορέσει να διαπιστώσει τον βαθμό ευαισθησίας σ' αυτού του είδους τις μεταβολές και να λάβει μέτρα προστασίας.

Ο κίνδυνος συναλλαγματικών ισοτιμιών (foreign exchange risk), προκαλείται από τις δυσμενείς μεταβολές της νομισματικής ισοτιμίας των ξένων νομισμάτων. Εάν η τράπεζα διαθέτει υποχρεώσεις σε νόμισμα διαφορετικό από το νόμισμα με το οποίο τηρεί τα βιβλία της και παρουσιάζει τα οικονομικά της στοιχεία, τότε αυτή η μεταβολή κατά την αποτίμηση των στοιχείων αυτών οδηγεί στην δημιουργία κερδών ή ζημιών. Οι διακυμάνσεις αυτές των συναλλαγματικών ισοτιμιών αποτελούν μια ακόμη αιτία της

μεταβλητότητας της αγοράς.

Ο κίνδυνος ρευστότητας (liquidity risk) οφείλεται στην αδυναμία της τράπεζας να είναι συνεπής στις υποχρεώσεις της λόγω έλλειψης ρευστών διαθεσίμων. Η αδυναμία ρευστότητας αποτελεί αιτία ακόμη και πτώχευσης για ένα πιστωτικό ίδρυμα. Μια γενικευμένη έλλειψη ρευστότητας θα μπορούσε να αποτελέσει αιτία δημιουργίας τραπεζικής κρίσης, καθώς θα οφείλεται πιθανόν σε αδυναμία εξασφάλισης νέων καταθέσεων.

Από τα προαναφερθέντα το πιο επώδυνο και το πιο δαπανηρό είναι ο κίνδυνος ρευστότητας, όπου η τράπεζα προκειμένου να αποφύγει ακόμη και πιθανή πτώχευση θα οδηγηθεί σε ρευστοποίηση περιουσιακών της στοιχείων σε χαμηλότερη τιμή ή σε δανεισμό από άλλα πιστωτικά ιδρύματα με πολύ υψηλό επιτόκιο. Το γεγονός ότι οδηγούνται στην απόφαση μη διακράτησης των περιουσιακών τους στοιχείων για μακροχρόνιες επενδύσεις αλλά τα ρευστοποιούν, είναι η αιτία που προκύπτουν ζημιές.

Τέλος, ο λειτουργικός κίνδυνος (operational risk), ο οποίος προκαλείται διότι υπάρχει μη αποτελεσματική οργάνωση και εκτέλεση των διαδικασιών, ελλιπής εσωτερικός έλεγχος και αναποτελεσματικό ανθρώπινο δυναμικό. Είναι ο κίνδυνος που μπορεί να επιδράσει αρνητικά σε μεγάλο βαθμό στην αποτελεσματικότητα της τράπεζας και στα κέρδη της, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων της προέρχεται από τις λειτουργικές της δραστηριότητες.

Ο εν λόγω κίνδυνος επηρεάζεται από μεταβλητές οι οποίες επειδή δεν είναι ευδιάκριτες και ξεκάθαρες, ενώ ως κίνδυνος θεωρείται υποκειμενικός και δύσκολος να αξιολογηθεί.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι οι τραπεζικοί κίνδυνοι επηρεάζονται τόσο από την οικονομία και τις αγορές, όσο και από τις ενέργειες και τις αποφάσεις των ίδιων των τραπεζών.

Όλοι οι προαναφερόμενοι κίνδυνοι λειτουργώντας και μεμονωμένα είναι το ίδιο ισχυροί να ασκήσουν πιέσεις στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προκαλώντας αποσταθεροποίηση. Η δε επίδραση και των τριών παραγόντων μαζί θα τις οδηγήσει σε σίγουρη πτώχευση.

2.4 Ασύμμετρη πληροφόρηση και οι επιπτώσεις της

Η ασύμμετρη πληροφόρηση (asymmetric information) αναφέρεται στην κατάσταση κατά την οποία οι αντισυμβαλλόμενοι δεν έχουν ομοιομορφία στην διοχέτευση των πληροφοριών. Η καλύτερη πληροφόρηση ορισμένων εκ των οικονομικών παραγόντων συνεπάγεται και καλύτερες επενδυτικές αποφάσεις, υψηλότερες μελλοντικές αποδόσεις και μικρότερο κίνδυνο εις βάρος όμως των υπολοίπων.

Συνέπεια της ασύμμετρης πληροφόρησης στην λειτουργία του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος είναι η δυσμενής επιλογή (adverse selection) όπου εμφανίζεται πριν την ολοκλήρωση της χρηματοδότησης και ο ηθικός κίνδυνος (moral hazard) όπου εμφανίζεται μετά.

Βέβαια πρέπει να γίνει αντιληπτό, ότι η πληροφορία ότι έχει εντελώς διαφορετική φιλοσοφία ανάλογα από ποια σκοπιά την εξετάζεις. Από την πλευρά των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εν μέρει μπορεί να αποτελεί πλεονέκτημα, καθώς η τράπεζα εκμεταλλεύεται το ότι βρίσκεται πάντα ένα βήμα μπροστά σε σχέση με τους υπόλοιπους οικονομικούς παράγοντες, καθώς αναλύει και επεξεργάζεται τα δεδομένα και προλαμβάνει δυσμενείς καταστάσεις.

Λόγω του ότι γνωρίζει την πιθανότητα ύπαρξης αυτού του κινδύνου, οδηγείται στο να χρεώνει ένα μέσο επιτόκιο, προκειμένου να καλύψει την εν λόγω διαφορά. Το επιτόκιο όμως αυτό, είναι ασύμφορο για τους χρηματοδοτούμενους οι οποίοι έχοντας καλύτερη πιστοληπτική ικανότητα, θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν με χαμηλότερο επιτόκιο.

Όσον αφορά τις μετά την χρηματοδότηση συνέπειες, αυτές μπορεί να γίνουν και ακραία αρνητικές, καθώς έχοντας χρηματοδοτήσει δανειολήπτες υψηλού κινδύνου, έχει αυξηθεί η πιθανότητα μη αποπληρωμής των συμβατικών τους υποχρεώσεων αλλά και η πιθανότητα επένδυσης σε έργα με υψηλές αποδόσεις αλλά αυξημένου ρίσκου.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ο σημαντικός ρόλος των τραπεζών στον περιορισμό ακριβώς της ασύμμετρης πληροφόρησης, αλλά και του

τρόπου χρήσης της πληροφόρησης αυτής στον τρόπο σχηματισμού των ζημιών απομείωσης. Η τράπεζα θα πρέπει και οφείλει να είναι σε θέση να έχει έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση σχετικά με την αξιοπιστία των χρηματοδοτούμενων, να παράγει και να διοχετεύει την πληροφόρηση στην αγορά, βοηθώντας με αυτόν τον τρόπο τους μετέχοντες σε αυτήν, την δυνατότητα προστασίας των κεφαλαίων τους και λήψης ορθών αποφάσεων.

Η Βασιλεία II προσπάθησε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ασύμμετρης πληροφόρησης, υποχρεώνοντας τις τράπεζες να δημοσιοποιούν τα οικονομικά τους στοιχεία ανά τακτά χρονικά διαστήματα, με στόχο την εγκυρότητα, την διαφάνεια και την αξιοπιστία.

3. Ζημιές Απομείωσης Δανείων

Τα οικονομικά στοιχεία τα οποία δημοσιοποιεί η τράπεζα, αποτελούν τον λόγο προσέλκυσης επενδυτών και καταθετών, καθώς είναι η εικόνα της και η εμπορική της αξία.

Όταν τα αποτελέσματα είναι ικανοποιητικά, τότε όλες οι πλευρές που συνδέονται επιχειρηματικά με αυτήν είναι ευχαριστημένοι. Λόγω ακριβώς της βαρύτητας των στοιχείων αυτών, η τράπεζα καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια διατήρησης της σταθερότητας τους ή έστω μείωσης της μεταβλητότητας τους όσο της επιτρέπεται, θέλοντας να προωθήσει θετικά σημάδια στην αγορά.

Τα κίνητρα όπως θα δούμε παρακάτω πολλά, και όσον αφορά το μέγεθος των ζημιών που θα σχηματισθούν, αλλά και του χρόνου αναγνώρισης τους.

Ένας μηχανισμός για να επιτύχει τους στόχους της είναι οι ζημιές απομείωσης. Ένα εργαλείο πολύ χρήσιμο, αρκεί να χρησιμοποιηθεί όπως και όσο πρέπει.

Η χορήγηση μεγάλου αριθμού δανείων σε δανειολήπτες με διαφορετική πιστοληπτική ικανότητα και διαφορετικό βαθμό πιστωτικού κινδύνου, αποτελεί μεγάλο πρόβλημα για τις τράπεζες. Το ποιά από τα δάνεια αυτά αναμένεται να μην εξυπηρετηθούν πλήρως, είναι δύσκολο να αξιολογηθεί. Συνεπώς δεν μπορεί να κάνει αξιόπιστη εκτίμηση του μεγέθους των ζημιών λόγω απομείωσης.

Οι Αντζουλάτος, Καραναστάσης και Σύρμος (2015), μέσα από την μελέτη τους σχετικά με τα μέλη του αμερικάνικου USSIF (Φόρουμ με στόχο την χρηματοοικονομική σταθερότητα) παρουσίασαν μεταξύ άλλων και την σημασία του σχηματισμού ζημιών απομείωσης, αλλά και τις διαφορές μεταξύ της προσέγγισης βάση πραγματοποιηθέντων ζημιών και της προσέγγισης σχηματισμού τους βάση των μελλοντικών εκτιμήσεων, προκειμένου να έχουν τον χρόνο να λάβουν μέτρα προστασίας.

3.1 Κίνητρα τραπεζών για σχηματισμό ζημιών απομείωσης

Οι αποφάσεις των τραπεζών κρίνονται από τον ποιο παίχτη της οικονομικής σκακιέρας επιθυμούν να ικανοποιήσουν, τις ίδιες μέσω των διοικητικών στελεχών τους και των μετόχων τους ή τους επενδυτές και κατ' επέκταση το κοινωνικό σύνολο.

Η τράπεζα δανείζεται χρήματα από τους καταθέτες, τους επενδυτές και άλλους οργανισμούς. Παρουσιάζεται λοιπόν θετική συσχέτιση των δανείων στην πλευρά του ενεργητικού με τις καταθέσεις στην πλευρά του παθητικού. Η δυνατότητα χορήγησης δανείων αλλά και η ρευστότητα της εξαρτάται από την δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων μέσω αυτών των πηγών. Οτιδήποτε θα δημιουργούσε πρόβλημα στους χρηματοδότες, αυτόματα θα περιόριζε την εισροή κεφαλαίων.

Η τράπεζα οφείλει και πρέπει να είναι φερέγγυα για να προσελκύσει πελάτες. Εάν δεν εμπνέει εμπιστοσύνη, οι καταθέτες αλλά και οι επενδυτές θα είναι αν όχι απόλυτα αρνητικοί, σε μεγάλο βαθμό διστακτικοί και θα αμφιβάλλουν για την ασφάλεια των κεφαλαίων τους. Διαθέτοντας υψηλά διαθέσιμα, ευνοεί το κοινωνικό σύνολο καθώς θα έχει την δυνατότητα διοχέτευσης χρήματος στην αγορά.

Μια τράπεζα με υψηλές υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοδότηση μέσω αγοράς χρήματος και κεφαλαίου, θα πτώχευε λόγω έλλειψης ρευστότητας. Αυτό λόγω του συστημικού κίνδυνου θα έθετε σε κίνδυνο και θα μπορούσε να παρασύρει και άλλα πιστωτικά ιδρύματα ακόμη και σε πτώχευση, προκαλώντας μια γενικευμένη οικονομική κρίση.

Το πιο πρόσφατο παράδειγμα οι ελληνικές τράπεζες, όπου η αγωνιώδης και τεράστια προσπάθεια διάσωσης τους, δεν οφειλόταν σε κανέναν άλλον λόγο παρά στην προσπάθεια διάσωσης των ξένων τραπεζών και των ξένων κεφαλαίων που είχαν επενδύσει και χρηματοδοτήσει τις ελληνικές τράπεζες.

Από την άλλη, εάν έχει μικρά ίδια κεφάλαια τότε οδηγείται σε υψηλότερη μόχλευση, γεγονός που κάνει τις τράπεζες ευάλωτες σε εξωγενής παράγοντες. Επηρεάζονται τα κίνητρα των μετόχων-επενδυτών για ανάληψη κινδύνου, καθώς διακινδυνεύουν λιγότερα δικά τους χρήματα και αυτό επηρεάζει τις αποφάσεις τους, οι οποίες μπορεί να γίνουν πιο ριψοκίνδυνες και να προκαλέσουν αύξηση της έκθεσης σε κίνδυνο την τράπεζα.

Η πτώχευση μιας τράπεζας έχει αρνητικές συνέπειες σε οποιαδήποτε πλευρά του ισολογισμού και αν ανήκει. Οι ιδιοκτήτες-μέτοχοι θα έχαναν τα χρήματα τους, τα στελέχη τις ακριβοπληρωμένες θέσεις τους, οι καταθέτες και οι επενδυτές με οποιαδήποτε μορφή χρηματοδότησης τα κεφάλαια τους και τέλος, ακόμη και οι δανειζόμενοι θα ήταν οι χαμένοι σε αυτό το παιχνίδι καθώς όχι μόνο θα έχαναν του ευνοϊκούς όρους με τους οποίους δανείζονταν έως εκείνη την στιγμή, αλλά θα έπρεπε να αξιολογηθεί από την αρχή η πιστοληπτική τους ικανότητα προκειμένου να δημιουργηθεί μια νέα σχέση με μια νέα τράπεζα προκειμένου να χρηματοδοτηθούν με χαμηλό κόστος.

Η διοίκηση της τράπεζας λοιπόν έχει σημαντικά κίνητρα τα οποία θα την οδηγούσαν σε υποκειμενική εκτίμηση των ζημιών απομείωσης, ένα στοιχείο του ισολογισμού της το οποίο μπορεί να επηρεάσει τόσο τα διαθέσιμα και τα κέρδη της, όσο και την καθαρή της θέση.

Η χειραγώγηση των ζημιών απομείωσης οδηγεί σε ομαλοποίηση των κερδών και μείωση της μεταβλητότητας τους. Η μεταβλητότητα των κερδών ενδέχεται να περνάει μηνύματα ανησυχίας σε αυτούς που την παρακολουθούν. Γι' αυτό, οι τράπεζες ακολουθούν την πρακτική της υπερ-εκτίμησης των ζημιών απομείωσης σε περιόδους υψηλών κερδών και υπο-εκτίμησης σε περιόδους χαμηλών κερδών. Ως αποτέλεσμα της τακτικής αυτής είναι η κατά μέσο όρο ορθή λογιστική απεικόνιση των κερδών, ενώ δεν τίθεται θέμα παραπλάνησης των εξωτερικών παρατηρητών.

Οι επενδυτές αλλά και οι εποπτικές αρχές νιώθουν ασφαλείς και δεν δαπανούν επιπλέον πόρους για την εκτίμηση της κατάστασης της τράπεζας, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις είναι εξαιρετικά δαπανηρή.

Ο σχηματισμός προβλέψεων μπορεί να είναι αποτέλεσμα πίεσης λόγω

ανταγωνισμού, ακόμη και θέμα στρατηγικής. Η τράπεζα θέλοντας να διατηρήσει την εικόνα της, δεν μπορεί να παρουσιάσει μείωση των κερδών της σε σχέση με τις ανταγωνίστριες τράπεζες.

Εάν η τράπεζα επιδιώκει χρηματοδότηση από οποιονδήποτε παράγοντα της οικονομίας, τότε οι οικονομικές της καταστάσεις αποτελούν το όπλο της για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής της ικανότητας και την χρηματοδότηση της με ευνοϊκότερους όρους.

Εφόσον επιδιώκει άντληση κεφαλαίων μέσω της χρηματιστηριακής αγοράς, τότε θα πρέπει να διατηρεί σε σταθερά και κάποιες φορές ανοδικά επίπεδα την τιμή της μετοχής της τράπεζας.

Επίσης, μπορεί να αποτελεί και μέρος των μέτρων που εφαρμόζει η διοίκηση της τράπεζας, θέλοντας να καθυστερήσει τον χαρακτηρισμό δανείων ως μη εξυπηρετούμενα, με τις συνέπειες που έχουμε ήδη προαναφέρει για τους δανεισθέντες, δίνοντας τους χρόνο να ανακάμψουν.

Ένας άλλος παράγοντας επηρεασμού των κινήτρων της είναι οι φόβοι για την βιωσιμότητα της τράπεζας. Η ανακοίνωση μεγάλων ζημιών απομείωσης μπορεί να οδηγήσει στην δημιουργία μεγάλης ανησυχίας των επενδυτών σχετικά με την οικονομική κατάσταση της τράπεζας. Εάν η ανησυχία οδηγήσει σε πανικό, τότε οι επενδυτές μπορεί να οδηγηθούν σε βεβιασμένες αποφάσεις οι οποίες θα οδηγήσουν σε αύξηση του κινδύνου πτώχευσης της τράπεζας.

Μπορεί επίσης να αποτελεί μέρος της μερισματικής πολιτικής που υιοθετεί, στην προσπάθεια ικανοποίησης των μετόχων της. Λιγότερες ζημιές απομείωσης δανείων οδηγούν σε μεγαλύτερα καθαρά κέρδη μετά φόρων και προβλέψεων, άρα δυνατότητα διανομής μερισμάτων.

Μπορεί να οφείλεται σε κίνητρα φορολογικά καθώς ενδέχεται να το χρησιμοποιεί ως μέσο για την καθυστέρηση πληρωμής φόρων. Είναι μια πρακτική για βελτίωση της ρευστότητας της παρούσας περιόδου.

Η προσπάθεια ικανοποίησης των προσδοκιών των αναλυτών και των επενδυτών, αποτελεί έναν ακόμη λόγο. Οι επενδυτές αλλά και οι μέτοχοι έχουν συγκεκριμένες προσδοκίες, τις οποίες θέλουν να επιτύχουν και οι

οποίοι είναι ανάλογοι του κινδύνου τον οποίο έχουν αναλάβει.

Μπορεί να αποτελεί μέρος της προσπάθειας συμμόρφωσης στους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας. Η τράπεζα είναι πιο ασφαλής όταν συμμορφώνεται με τους κανόνες των εποπτικών αρχών καθώς μειώνει τους κραδασμούς από πιθανές ζημιές. Εάν έχει συσσωρευμένες απομειώσεις θα μπορέσει να καλύψει τις ζημιές περιόδου. Στην περίπτωση όμως που οι ζημιές είναι υψηλότερες των αναμενομένων, τότε θα μειωθεί η καθαρή της θέση. Αυτό σημαίνει ότι θα χρειαστεί νέα κεφάλαια προκειμένου να τα καλύψει. Συνεπώς θα έχει πρόβλημα ρευστότητας.

Τέλος, ενδεχομένως να είναι προσπάθεια επικοινωνίας και προσέγγισης νέων επενδυτών. Παρουσιάζοντας κερδοφορία και προοπτικές για το μέλλον, γίνεται προσπάθεια διατήρησης των υπάρχοντων επενδυτών προσβλέποντας και σε νέους. Βέβαια εάν οι επενδυτές είναι γνώστες της κατάστασης που επικρατεί διεθνώς θα μπορέσουν να κρίνουν εάν η κερδοφορία η οποία παρουσιάζεται είναι φυσιολογική η όχι. Η δε απεικόνιση υψηλών ζημιών απομείωσης μπορεί να εντείνει όπως είπαμε την ανησυχία καθώς μπορεί να ληφθεί ως προάγγελος των άσχημων γεγονότων που θα ακολουθήσουν.

Οι εξωτερικοί παρατηρητές αλλά και οι εποπτικές αρχές λοιπόν θεωρούν πιθανή την αλλοίωση των οικονομικών τραπεζικών καταστάσεων και την χειραγώγηση των αποτελεσμάτων τους. Η απεικόνιση της πραγματικότητας, ειδικά αν είναι δυσοίωνη, θα μπορούσε να φέρει την τράπεζα σε εξαιρετικά δύσκολη θέση.

3.2 Αποτύπωση της επίδρασης των ζημιών απομείωσης στα οικονομικά στοιχεία μιας τυπικής τράπεζας

Έστω ότι έχουμε τον παρακάτω τυπικό τραπεζικό ισολογισμό. Για να δούμε την επίδραση των ζημιών απομείωσης δανείων, θεωρούμε ότι κάποιο μέρος των χορηγούμενων δανείων δεν εξυπηρετούνται, με αποτέλεσμα η τρέχουσα αξία, δηλαδή η αξία που θεωρεί η τράπεζα πως θα εισπράξει να μειωθεί.

Θα παρουσιάσουμε τρεις διαφορετικές (ακραίες) περιπτώσεις ζημιών απομείωσης δανείων, μελετώντας την περίπτωση σχηματισμού μηδενικών ζημιών απομείωσης, καθώς και δύο περιπτώσεις όπου η τράπεζα σχηματίζει ζημιές απομείωσης προκειμένου να μετριάσει την ζημιά που θα υποστεί λόγω αύξησης του πιστωτικού κινδύνου.

Μέσα από τα παραδείγματα θα διαπιστωθεί ο κίνδυνος που μπορούν να προκαλέσουν στα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς σε περίπτωση μεγάλης απομείωσης δανείων η τράπεζα κινδυνεύει ακόμη και με πτώχευση, διότι η καθαρή της θέση μπορεί να μην επαρκεί για την κάλυψη των ζημιών αυτών.

Θα κατανοήσουμε πως η αύξηση ή η μείωση των προβλέψεων επηρεάζει τα κέρδη, πως η μεταβολή των κερδών επιδρά στην ρευστότητα και τους λόγους για τους οποίους μια τράπεζα έχει κίνητρα υποτίμησης ή υπερτίμησης των ζημιών απομείωσης.

ΤΥΠΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ
(μηδενικές ζημιές απομείωσης)

ΧΡΗΣΗΣ 2015		ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ 2015		ΧΡΗΣΗ 2016	
Ενεργητικό		A. Καθαρά Έσοδα από Τόκους		Ενεργητικό	
Ρευστά Διαθέσιμα (RE)	10	Έσοδα από Τόκους (επιτόκιο 6%)	11,4	Ρευστά Διαθέσιμα (RE)	10+4,7
Δάνεια (επιτόκιο 6%)	190	μείον Έξοδα από Τόκους (επιτόκιο 3%)	4,8	Δάνεια (επιτόκιο 6%)	190
μείον Συσσωρευμένες απομειώσεις	0	B. Καθαρά Μη-Επιτοκιακά Έσοδα	1,3	μείον Συσσωρευμένες απομειώσεις	0+0
Σύνολο Ενεργητικού	200	από Προμήθειες	1,3	Σύνολο Ενεργητικού	204,7
Παθητικό		από Ασφαλιστικές Δραστηριότητες		Παθητικό	
Καταθέσεις (D) (επιτόκιο 3%)	160	από Διαχείριση Περιουσιακών Στοιχείων Τρίτων		Καταθέσεις (D) (επιτόκιο 3%)	160
Καθαρή Θέση (E)	40	από Τίτλους (π.χ. μερίσματα)		Καθαρή Θέση (E)	40+4,7
Σύνολο Παθητικού	200	από Χρηματοοικονομικές Πράξεις και Τίτλους Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου		Σύνολο Παθητικού	204,7
		Καθαρά Λειτουργικά Έσοδα	7,9		
		Γ. Άλλα Έξοδα	2,0		
		Δαπάνες Προσωπικού			
		Έξοδα Διοίκησης			
		Αποσβέσεις			
		Απομείωση Αξίας Απαιτήσεων			
		Κέρδη προ φόρων και προβλέψεων	5,9		
		Ζημιές απομείωσης	0,0		
		Κέρδη προ φόρων	5,9		
		Φόρος Εισοδήματος (Φ.Σ. 20%)	1,2		
		Καθαρά κέρδη χρήσης	4,7		
		Μερίσματα			
		Μεταφορά εις νέον	4,7		

Σχήμα 3

Στην περίπτωση αυτή, η τράπεζα δεν παρουσιάζει ζημιές απομείωσης. Ως εκ τούτου τα καθαρά κέρδη χρήσης είναι αυξημένα σε σχέση με αν είχαν σχηματισθεί ζημιές απομείωσης. Τα ρευστά διαθέσιμα αυξήθηκαν σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, γεγονός το οποίο δίνει την δυνατότητα στην τράπεζα να χορηγήσει νέα δάνεια, να επενδύσει και να αυξήσει την ρευστότητα της.

Η αύξηση της καθαρής θέσης σηματοδοτεί σταθερότητα. Η τράπεζα διαθέτει κεφαλαιακή επάρκεια, υπακούει στις κεφαλαιακές απαιτήσεις των εποπτικών αρχών, αποφεύγοντας κυρώσεις και τέλος, σε περίπτωση ύφεσης και εμφάνισης ζημιών θα είναι σε θέση να καλύψει, όχι όλες αλλά ένα μεγάλο μέρος αυτών.

ΤΥΠΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ
(σχηματισμός ζημιών απομείωσης 2 μονάδων)

ΧΡΗΣΗΣ 2015	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016
Ενεργητικό	A. Καθαρά Έσοδα από Τόκους	Ενεργητικό
Ρευστά Διαθέσιμα (RE)	Εσοδα από Τόκους (επιτόκιο 6%) 188+6%	Ρευστά Διαθέσιμα (RE)
10	11,3	10 +2+3
Δάνεια (επιτόκιο 6%)	μείον Έξοδα από Τόκους (επιτόκιο 3%)	Δάνεια (επιτόκιο 6%)
190	4,8	190
μείον Συσσωρευμένες απομειώσεις	B. Καθαρά Μη-Επιτοκιακά Έσοδα	μείον Συσσωρευμένες απομειώσεις
0	1,3	0 +2
Σύνολο Ενεργητικού	από Προμήθειες	Σύνολο Ενεργητικού
200	1,3	203
Παθητικό	από Ασφαλιστικές Δραστηριότητες	Παθητικό
Καταθέσεις (D) (επιτόκιο 3%)	από Διαχείριση Περιουσιακών Στοιχείων Τρίτων	Καταθέσεις (D) (επιτόκιο 3%)
160	από Τίτλους (π.χ. μερίσματα)	160
Καθαρή Θέση (E)	από Χρηματοοικονομικές Πράξεις και Τίτλους Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου	Καθαρή Θέση (E)
40	Καθαρά Λειτουργικά Έσοδα	40 +3
Σύνολο Παθητικού	Γ. Άλλα Έξοδα	Σύνολο Παθητικού
200	Δαπάνες Προσωπικού	203
	Έξοδα Διοίκησης	
	Αποσβέσεις	
	Απομείωση Αξίας Απαιτήσεων	
	Κέρδη προ φόρων και προβλέψεων	
	5,8	
	Ζημιές απομείωσης	
	2,0	
	Κέρδη προ φόρων	
	3,8	
	Φόρος Εισοδήματος (Φ.Σ. 20%)	
	0,8	
	Καθαρά κέρδη χρήσης	
	3,0	
	Μερίσματα	
	0,0	
	Μεταφορά εις νέον	
	3,0	

Σχήμα 4

Στην περίπτωση αυτή, η τράπεζα θεωρεί ότι ένα μέρος των χορηγούμενων δανείων της λόγω επιδείνωσης της οικονομίας δεν θα εξυπηρετηθεί. Προκειμένου να προστατευθεί από τον πιστωτικό κίνδυνο, η διοίκηση αποφασίζει τον σχηματισμό ζημιών απομείωσης.

Το ποσό απομείωσης δεν αποτελεί ταμειακή δαπάνη, συνεπώς προστίθεται στα ρευστά διαθέσιμα. Παρατηρούμε όμως πως ο σχηματισμός τους ακολουθείται από μείωση των κερδών στα αποτελέσματα χρήσεως. Κανονικά θα έπρεπε να ακολουθήσει και μείωση της καθαρής της θέσεως. Λόγω όμως κερδών καλύπτεται η ζημιά και έχουμε αύξηση της καθαρής της θέσης με το υπόλοιπο των κερδών μετά την αφαίρεση των ζημιών απομείωσης.

ΤΥΠΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ

(σχηματισμός ζημιών απομείωσης 10 μονάδων)

ΧΡΗΣΗΣ 2015		ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ 2015		ΧΡΗΣΗ 2016	
Ενεργητικό		A. Καθαρά Έσοδα από Τόκους	6,0	Ενεργητικό	
Ρευστά Διαθέσιμα (RE)	10	Έσοδα από Τόκους (επιτόκιο 6%) 180*6%	10,8	Ρευστά Διαθέσιμα (RE)	10+5,3
Δάνεια (επιτόκιο 6%)	190	μείον Έξοδα από Τόκους (επιτόκιο 3%)	4,8	Δάνεια (επιτόκιο 6%)	190
μείον Συσσωρευμένες απομειώσεις	0	B. Καθαρά Μη-Επιτοκιακά Έσοδα	1,3	μείον Συσσωρευμένες απομειώσεις	0+10
Σύνολο Ενεργητικού	200	από Προμήθειες	1,3	Σύνολο Ενεργητικού	195,3
		από Ασφαλιστικές Δραστηριότητες			
Παθητικό		από Διαχείριση Περιουσιακών Στοιχείων Τρίτων		Παθητικό	
Καταθέσεις (D) (επιτόκιο 3%)	160	από Τίτλους (π.χ. μερίσματα)		Καταθέσεις (D) (επιτόκιο 3%)	160
Καθαρή Θέση (E)	40	από Χρηματοοικονομικές Πράξεις και Τίτλους Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου		Καθαρή Θέση (E)	40-4,7
Σύνολο Παθητικού	200	Καθαρά Λειτουργικά Έσοδα	7,3	Σύνολο Παθητικού	195,3
		Γ. Άλλα Έξοδα	2,0		
		Δαπάνες Προσωπικού			
		Έξοδα Διοίκησης			
		Αποσβέσεις			
		Απομείωση Αξίας Απαιτήσεων			
		Κέρδη προ φόρων και προβλέψεων	5,3		
		Ζημιές απομείωσης	10,0		
		Ζημιές προ φόρων	-4,7		
		Φόρος Εισοδήματος (Φ.Σ. 20%)	0,0		
		Καθαρές ζημιές χρήσης	-4,7		
		Μερίσματα	0,0		
		Μεταφορά ζημιών εις νέον	-4,7		

Σχήμα 5

Στην περίπτωση αυτή, οι ζημιές απομείωσης είναι μεγαλύτερες από τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων. Η τράπεζα αποφεύγει την φορολόγηση των εσόδων της, όμως οι ζημιές χρήσης βαρύνουν εις ολόκληρων την καθαρή θέση της τράπεζας.

Οι ζημιές που σχηματίστηκαν δεν εξάλειψαν την καθαρή θέση της τράπεζας, παρατηρούμε όμως ότι μια περαιτέρω επιδείνωση της οικονομίας θα έθετε σε κίνδυνο την λειτουργία της τράπεζας, ενδεχομένως θα αντιμετώπισει πρόβλημα κεφαλαιακής επάρκειας.

4. Μακροοικονομικές Μεταβλητές και ζημιές απομείωσης

4.1 Εισαγωγή

Έχοντας αναλύσει το τραπεζικό σύστημα, καθώς και τον ρόλο και την σημασία των ζημιών απομείωσης στις αποφάσεις των διοικήσεων των τραπεζών, μέσα από μια σύντομη ανάλυση των μακροοικονομικών παραγόντων, θα εξετάσουμε την σχέση αλλά και την επίδραση που δέχονται οι ζημιές απομείωσης από τις μακροοικονομικές μεταβλητές.

Παραθέτουμε μια σύντομη ανάλυση των μακροοικονομικών μεταβλητών και των επιδράσεων στην οικονομία.

4.2 Μακροοικονομικές Μεταβλητές

- Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ή ΑΕΠ (real GDP growth)

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ή ΑΕΠ μετρά για κάθε χώρα την αξία παραγωγής των τελικών προϊόντων της σε ετήσια βάση, από εγχώριους και ξένους παραγωγικούς συντελεστές που διαμένουν σ' αυτήν.

Το ΑΕΠ σαν μεταβλητή μας δίνει την δυνατότητα να διαπιστώσουμε την φάση την οποία διανύει η οικονομία. Ανοδική τάση σηματοδοτεί φάση ανάπτυξης και το αντίθετο. Σε καλές εποχές, ταχείας αναπτύξεως, μειώνεται ο πιστωτικός κίνδυνος. Σε κακές, βραδείας αναπτύξεως ή και υφέσεως, αυξάνεται.

Στην μελέτη μας χρησιμοποιούμε τον ρυθμό μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ βάση των εκθέσεων του ΟΟΣΑ (real GDP growth) προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η αναμενόμενη μεταβολή του πιστωτικού κινδύνου, επηρεάζει τον σχηματισμό των ζημιών απομείωσης.

Αναμένουμε αρνητική σχέση μεταξύ του ΑΕΠ και ζημιών απομείωσης.

- **Ανεργία (Unemployment)**

Ανεργία θεωρούμε το ποσοστό του εργατικού δυναμικού οι οποίοι απασχολούνται πλήρως σε μια οικονομία.

Και η ανεργία μας δίνει την δυνατότητα να διαπιστώσουμε την κατάσταση που βρίσκεται η οικονομία. Η αύξηση της ανεργίας μας δείχνει ότι η οικονομία βρίσκεται σε φάση ύφεσης. Θεωρείται η κατάλληλη αντικυκλική μεταβλητή, καθώς όταν οι τράπεζες συμβαδίζουν με την τάση της οικονομίας εκφράζουν την αντικυκλική συμπεριφορά τους.

Στην μελέτη μας χρησιμοποιούμε τις προβλέψεις για το ποσοστό της ανεργίας, προκειμένου να διαπιστωθεί η αύξηση ή η μείωση της ανεργίας τι βαθμό επίδρασης ασκεί στην μεταβολή του πιστωτικού κινδύνου και πως επηρεάζει τις ζημιές απομείωσης.

Αναμένουμε θετική σχέση μεταξύ ανεργίας και ζημιών απομείωσης, καθώς η χειροτέρευση της οικονομίας και η καθοδική της πορεία, λόγω της προκυκλικής συμπεριφοράς που παρουσιάζουν οι τράπεζες οδηγεί σε αύξηση των ζημιών απομείωσης, ενεργώντας αντίθετα της φάσης που διανύει η οικονομία.

- **Πραγματικό επιτόκιο (real interest rate)**

Το πραγματικό επιτόκιο είναι αυτό που λαμβάνει τελικά ο επενδυτής, αποπληθωρισμένο, δηλαδή είναι το επιτόκιο που προκύπτει αφαιρώντας από το ονομαστικό επιτόκιο τον πληθωρισμό. Λόγω ακριβώς της σχέσης αυτής, η μεταβολή του πληθωρισμού επηρεάζει σημαντικά το πραγματικό επιτόκιο και δημιουργεί επιτοκιακό κίνδυνο τόσο για τον δανειζόμενο όσο και τον δανειστή.

Μέσω λοιπόν αυτού του μακροοικονομικού παράγοντα θα εξετάσουμε την αύξηση ή την μείωση στον πιστωτικό κίνδυνο, καταλήγοντας και πάλι στην εξέταση του ζητούμενου αυτής της διατριβής, δηλαδή του επηρεασμού του σχηματισμού των ζημιών απομείωσης.

Αναμένουμε θετική σχέση μεταξύ επιτοκίου και ζημιών απομείωσης, καθώς η χειροτέρευση των οικονομικών συνθηκών λόγω της προκυκλικότητας που παρουσιάζουν οδηγεί σε αύξηση των ζημιών απομείωσης.

- Πληθωρισμός (inflation)

Ο πληθωρισμός σχετίζεται με την συνεχή αύξηση του επιπέδου των τιμών. Η αύξηση αυτή συνήθως επιδρά αρνητικά, μειώνοντας την αγοραστική δύναμη των μισθών και των αποταμιεύσεων, αυξάνοντας την ανεργία και οδηγώντας την οικονομία σε ύφεση.

Στην μελέτη μας χρησιμοποιούμε το ποσοστό του πληθωρισμού θέλοντας να διαπιστώσουμε τα αποτελέσματα του τόσο στον πιστωτικό κίνδυνο, όσο και στις ζημιές απομείωσης.

Αναμένουμε και εδώ θετική σχέση, καθώς η άνοδος του πληθωρισμού και η κατεύθυνση σε ύφεση θα οδηγήσει σε αύξηση των ζημιών απομείωσης.

5. Εμπειρικές μελέτες σχετικές με τις προβλέψεις ζημιών δανείων

Επισκόπηση και ανάλυση βιβλιογραφίας

Στην βιβλιογραφία υπάρχουν πάρα πολλές εμπειρικές μελέτες οι οποίες, χρησιμοποιώντας ως δείγμα τράπεζες από όλο τον κόσμο, ευρωπαϊκές και μη, προσπαθούν να εξετάσουν τη χειραγώγηση των κερδών (income smoothing), τη διαχείριση των κεφαλαίων (capital management) και τη σηματοδότηση στην αγορά (signalling).

Τα άρθρα αυτά εκτιμούν την κάτωθι τυπική εξίσωση :

$$\frac{LLP_{t,i,j}}{Asset_{t-1,i,j}} = \alpha \frac{Earnings_{t,i,j}}{Asset_{t-1,i,j}} + \beta \frac{DEarnings_{t+1,i,j}}{Asset_{t-1,i,j}} + \gamma \frac{DLOANS_{t,i,j}}{Asset_{t-1,i,j}} + \delta \frac{EQ_{t,i,j}}{Asset_{t-1,i,j}} + u_{t,i,j} \quad (1)$$

όπου t , i και j παρουσιάζουν τον χρόνο, την τράπεζα και την χώρα αντίστοιχα, LLP οι προβλέψεις ζημιών απομείωσης δανείων, $Earnings$ κέρδη προ φόρων και προβλέψεων, $DEarnings$ η μεταβολή των κερδών της επόμενης περιόδου, $DLOANS$ η μεταβολή των χορηγούμενων δανείων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο και EQ τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών.

Θετικός συντελεστής α θα υποδεικνύει την χειραγώγηση των κερδών (income smoothing), θετικός συντελεστής β θα φανερώνει την συσχέτιση μεταξύ των προβλέψεων δύο περιόδων, αρνητικός συντελεστής γ θα υποδεικνύει την προκυκλική συμπεριφορά της τράπεζας στον σχηματισμό των προβλέψεων ζημιών απομείωσης (πιστωτικό κίνδυνο), θετικός συντελεστής δ θα παρουσιάζει την προκυκλική συμπεριφορά καθοδηγούμενη από τις κεφαλαιακές ρυθμίσεις.

Οι μελέτες που παρουσιάζονται στην πλειοψηφία τους βασίστηκαν σε μια βασική υπόθεση: ότι οι παραπάνω ενέργειες των τραπεζικών ιδρυμάτων πραγματοποιούνται μέσω των προβλέψεων ζημιών απομείωσης.

Εξετάζοντας αρχικά την τυπική εξίσωση, κατέληξαν στα αναμενόμενα αποτελέσματα βάση βιβλιογραφίας. Προκειμένου όμως στα άρθρα αυτά να εξεταστεί το κατά περίπτωση φαινόμενο, χρησιμοποιήθηκαν και επιπλέον μεταβλητές.

Οι *Laeven και Majnoni (2003)*, στην έρευνα τους μελετούν τον βαθμό επηρεασμού των προβλέψεων από τους οικονομικούς κύκλους. Χρησιμοποιούν ως δείγμα γαλλικές, ιαπωνικές, αμερικάνικες, τράπεζες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας.

Τα αποτελέσματα εκφράζουν την προκυκλική συμπεριφορά των τραπεζών, δηλαδή ότι οι τράπεζες ενεργούν αντίθετα με την φάση του οικονομικού κύκλου, αυξάνοντας τις προβλέψεις σε περιόδους ύφεσης κατά την διάρκεια της οποίας μειώνεται η ποσότητα χορηγούμενων δανείων και αντίστοιχα τις μειώνουν σε περιόδους ανάπτυξης, όταν δηλαδή έχουμε άνοδο των χορηγούμενων δανείων και κατ' επέκταση του πιστωτικού κινδύνου.

Οι *Bikker και Metzmakers (2005)* εξετάζουν την προκυκλικότητα των τραπεζών σε σχέση με τις προβλέψεις ζημιών δανείων. Η έρευνα μελετώντας τράπεζες από 29 χώρες του ΟΕCD για την χρονική περίοδο 1991-2000, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες υιοθετούν και αυτές προκυκλική συμπεριφορά και μάλιστα ότι οι προκυκλικές αντιδράσεις από μέρους των τραπεζών είναι περισσότερες σε σχέση με τις πιο συνετές -αντικυκλικές αντιδράσεις.

Στο άρθρο τους οι *Fonseca και Gonzalez (2008)* εξετάζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν και καθορίζουν την μεταβλητότητα της εξομάλυνσης του εισοδήματος (income smoothing) 1213 τραπεζών σε 40 χώρες για την περίοδο 1995-2002. Η έρευνα εστιάζει τόσο σε τραπεζικούς παράγοντες όσο και σε χαρακτηριστικά της κάθε χώρας τα οποία ενδεχομένως να επηρεάζουν τον βαθμό χειραγώγησης των κερδών τους.

Καταλήγουν ότι σε επίπεδο χώρας, η άσκηση επιδράσεων που αφορούν την προστασία του επενδυτή (investor protection), το νομικό πλαίσιο που ισχύει σε κάθε χώρα, την ποιότητα των λογιστικών κανόνων (accounting quality), τους τραπεζικούς περιορισμούς (bank regulation), αλλά και η εποπτεία των τραπεζών (bank supervision) τόσο η επίσημη όσο και η ιδιωτική, οδηγούν στην μείωση της χειραγώγησης των κερδών (income smoothing).

Οι *Bouvatier και Lepetit (2010)* ερευνούν την επίδραση του σχηματισμού προβλέψεων στον ρυθμό αύξησης των χορηγούμενων δανείων, και το κατά πόσο συνδέεται ο βαθμός μεταβλητότητας με το μέγεθος της τράπεζας, και σε δεύτερο επίπεδο με το μέγεθος της χώρας.

Για την διεξαγωγή της μελέτης χρησιμοποιούν τράπεζες από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές: Ευρώπη, Ιαπωνία, Αμερική (Κεντρική και Νότια) καθώς και Νότια και Ανατολική Ασία. Τα δεδομένα τους καλύπτουν την χρονική περίοδο 1995-2008 και αφορούν όλων των ειδών τις κατηγορίες τραπεζών.

Εκφράζουν την άποψη ότι τράπεζες που έχουν πιο συγκεντροποιημένη διοίκηση, θα έπρεπε να παρουσιάζουν ασθενέστερη πειθαρχία στην αγορά και πιο έντονα φαινόμενα χειραγώγησης κερδών. Ενώ χώρες με αυστηρότερους κανονισμούς και καλύτερη ποιότητα ελέγχου με ασθενέστερα φαινόμενα ομαλοποίησης κερδών.

Συμβαδίζοντας τα αποτελέσματα τους με την βιβλιογραφία, καταλήγουν πως οι πιο συγκεντροποιημένες τράπεζες παρουσιάζουν ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ των κερδών τους και των προβλέψεων ζημιών απομείωσης. Ωστόσο, η επίδραση αυτή μετριάζεται μέσω των αυστηρών κανονισμών και της ποιότητας του ελέγχου

Οι *Wong, Fong και Choi (2011)* επικεντρώνονται στην μελέτη του τραπεζικού συστήματος του Χονγκ Κονγκ, την προκυκλικότητα των προβλέψεων ζημιών δανείων και του συστημικού κινδύνου και πως αυτά επιδρούν και επηρεάζουν στην μείωση των χορηγούμενων δανείων κατά την διάρκεια ύφεσης και αν οδηγεί σε αύξηση της μεταβλητότητας του οικονομικού κύκλου.

Τα αποτελέσματα δείχνουν την τάση για προκυκλική συμπεριφορά των τραπεζών, καθώς οι συντελεστές φανερώνουν την διενέργεια χειραγώγησης κερδών και διαχείρισης κεφαλαίων.

Οι *Packer και Zhu (2012)* επικεντρώνονται και αυτοί στην εξέταση της προκυκλικότητας στον σχηματισμό προβλέψεων ζημιών δανείων.

Χρησιμοποίησαν ως δείγμα εμπορικές τράπεζες από 12 οικονομίες της Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού για την περίοδο 2000-2009.

Εξετάζοντας αρχικά όλο το δείγμα συνολικά, διαπιστώνουν ότι οι τράπεζες αναδεικνύουν αντικυκλική συμπεριφορά. Ακολουθώντας εξετάζοντας τις χώρες μεμονωμένα και συγκρίνοντας τα αποτελέσματα διαπιστώνουν ότι υπάρχει διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων μεταξύ των κατηγοριών των εξεταζόμενων χωρών.

Οι οικονομίες της Ασίας διενεργούν μεγαλύτερη ομαλοποίηση κερδών (income smoothing) σε σχέση με τις οικονομίες του Ειρηνικού Ωκεανού. Αντίθετα, δεν επιβεβαιώθηκε η σύνδεση των προβλέψεων με την φάση του οικονομικού κύκλου, καθώς η μεταβλητή DGDP βγήκε μη στατιστικά σημαντική.

Οι *Bushman και Williams* (2012) σε ένα δείγμα τραπεζών από 27 χώρες για την περίοδο 1995-2006, εξετάζουν τις συνέπειες της αύξησης της διακριτικής ευχέρειας των προβλέψεων δανείων για λόγους λογιστικής πληροφόρησης, σε σχέση με την εξωτερική παρακολούθηση της τράπεζας.

Καταλήγουν λοιπόν στο συμπέρασμα πως υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ της ομαλοποίησης των κερδών και της δυναμικής της εξωτερικής παρακολούθησης. Τα υψηλότερα κέρδη, συνδέονται με μεγαλύτερη δυνατότητα και κίνητρα των επενδυτών για συνεχή ενημέρωση και παρακολούθηση των τραπεζών που σχετίζονται. Ως εκ τούτου παρουσιάζουν μεγαλύτερη αξιοπιστία στα στοιχεία που δημοσιοποιούν, το οποίο οδηγεί σε μείωση της ασύμμετρης πληροφόρησης.

Οι *Curcio και Hasan* (2013) σε ένα δείγμα 491 ευρωπαϊκών εμπορικών τραπεζών, για την περίοδο 1996-2010, εξετάζουν τη σχέση μεταξύ των προβλέψεων ζημιών δανείων και των κερδών (income smoothing), καθώς επίσης και το κατά πόσο οι προβλέψεις σηματοδοτούν τις προσδοκίες της διοίκησης της τράπεζας για μελλοντικά κέρδη (signalling).

Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν την υπόθεση εξομάλυνσης του εισοδήματος (income smoothing), Υποστηρίζεται επίσης πως οι ευρωπαϊκές τράπεζες όσο υιοθετούν αποφάσεις για μεγαλύτερη προστασία των

επενδυτών, τόσο διενεργούν μικρότερη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων τους.

Οι *Balboa, Lopez-Espinosa και Rubia (2013)* επικεντρώνονται στην εξέταση της ύπαρξης γραμμικότητας στην σχέση μεταξύ δεδουλευμένων και κερδών, καθώς το βασικό κίνητρο, ο τρόπος αλλά και το μέγεθος της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων εξαρτώνται από το μέγεθος των κερδών.

Καταλήγουν σε συμπεράσματα τα οποία φανερώνουν απουσία ομαλοποίησης κερδών. Οι προς εξέταση μεταβλητές παρουσιάζουν στην πλειοψηφία τους αντικυκλική συμπεριφορά με εξαίρεση την μεταβλητή GDP (ΑΕΠ) η οποία έχει αρνητικό στατιστικά σημαντικό συντελεστή υποδεικνύοντας προκυκλικότητα.

Θεωρώντας όμως ότι τα αποτελέσματα είναι ευμετάβλητα, θέλησαν να στοιχειοθετήσουν εμπειρικά την πιθανότητα το μοντέλο να είναι επιρρεπής σε ευαίσθητες παρατηρήσεις, με αποτέλεσμα χρησιμοποιώντας νέες παρατηρήσεις και διαφορετικό δείγμα να υπάρχει η πιθανότητα το μοντέλο να καταλήξει σε νέα διαφορετικά αποτελέσματα.

Τα αποτελέσματα στις περισσότερες μεταβλητές παραμένουν αμετάβλητα, με μόνη διαφορά, κάποιες μεταβλητές να θεωρούνται πλέον στατιστικά σημαντικές. Το αξιοσημείωτο είναι ότι στις μεταβλητές SIZE και PB που δείχνουν τον επηρεασμό λόγω μεγέθους των τραπεζών και το αν πραγματοποιείται εξομάλυνση του εισοδήματος οι μεταβλητές είναι μεγαλύτερες, θετικές και στατιστικά σημαντικές που αποδεικνύουν τις παραπάνω υποθέσεις.

Η διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων δεν είναι απαραίτητα οiwνός μη αξιοπιστίας τους, είναι όμως οiwνός απόκλισης του μοντέλου. Η απομάκρυνση των παρατηρήσεων που προκαλούν την διαφοροποίηση στα αποτελέσματα δεν θεωρείται ο σωστός τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος, καθώς πλέον το δείγμα θα είναι μεροληπτικό και μη αξιόπιστο. Ο σωστός τρόπος αντιμετώπισης θα είναι η αυστηρή αξιολόγηση και ανάλυση των δεδομένων προκειμένου να προλαμβάνουν πιθανά δυνητικά προβλήματα.

Οι *Balla και Rose (2014)* προχωρούν στην μελέτη της μεταβλητότητας που προκαλούν οι βεβαιωμένες προβλέψεις ζημιών δανείων και σε τι βαθμό επηρεάστηκαν από την απόφαση της επιτροπής της κεφαλαιαγοράς για την εφαρμογή του SEC το 1998, το οποίο αναμενόταν να οδηγήσει σε μικρότερη ομαλοποίηση των κερδών, καθώς και την διαφοροποίηση στα αποτελέσματα μεταξύ κρατικών τραπεζών υπό την εποπτεία του SEC και ιδιωτικών τραπεζών χωρίς επίβλεψη.

Ως δείγμα χρησιμοποιούν 14.000 τράπεζες, χωρίζοντας την εξεταζόμενη περίοδο σε δύο υποπεριόδους, μια βραχυπρόθεσμη περίοδο που θεωρεί ως βάση το 1998 και εξετάζει 1996Q4-2000Q4 και μια μακροχρόνια περίοδο 1992Q1-2013Q4.

Τα αποτελέσματα συνάδουν με την βιβλιογραφία, ενώ η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα πως στην βραχυπρόθεσμη περίοδο, την περίοδο μετά την απόφαση της επιτροπής της κεφαλαιαγοράς, οι αυστηρότεροι περιορισμοί επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τα κέρδη σε σχέση με τις προβλέψεις τις κρατικές από ότι τις ιδιωτικές τράπεζες. Εξετάζοντας την μακροχρόνια περίοδο καταλήγουν στο συμπέρασμα της αποδυνάμωσης της σχέσης κερδών και προβλέψεων ζημιών δανείων σε συνολικό επίπεδο.

Αντικείμενο ενδιαφέροντος των *Olszak, Pipien, Kowalska και Roszkowska (2014)* είναι η επίδραση του επιχειρηματικού κύκλου στον σχηματισμό προβλέψεων ζημιών απομείωσης δανείων. Το δείγμα που χρησιμοποιείται αποτελείται από τράπεζες από 27 χώρες της Ε.Ε για την περίοδο 1996-2011.

Οι τραπεζικές μεταβλητές ελέγχου χρησιμοποιούνται για την μελέτη φαινομένων βάση των οικονομικών τους στοιχείων, η χρήση μακροοικονομικών μεταβλητών βοηθάει στην διαπίστωση του βαθμού που επηρεάζουν τις ζημιές απομείωσης οι συνθήκες της οικονομίας, ενώ τέλος η χρήση ψευδομεταβλητών εξυπηρετεί την μελέτη χρονικών αλλά και μη παρατηρήσιμων μεταβλητών, ίσως κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας, τα οποία όμως μπορούν επίσης να ασκούν κάποιο βαθμό επίδρασης.

Μελετήθηκαν οι επιδράσεις στις προβλέψεις ζημιών απομείωσης μεμονωμένα των τραπεζικών μεταβλητών και των μακροοικονομικών μεταβλητών. Στο σύνολο του δείγματος καταλήγουν, τόσο σε ενοποιημένα όσο και σε μη ενοποιημένα στοιχεία, παρουσιάζεται η προκυκλική συμπεριφορά των τραπεζών και η διενέργεια εξομάλυνσης εισοδήματος κατά μέσο όρο. Η ύπαρξη θετικών μέγιστων τιμών δηλώνουν ότι υπάρχουν τράπεζες μέσα στο δείγμα, οι οποίες παρουσιάζουν αντικυκλική συμπεριφορά.

Τέλος, όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο παρουσιάζουν θετικούς συντελεστές, το οποίο φανερώνει προσπάθεια από την πλευρά των τραπεζών διαχείρισης του κινδύνου.

Στην εμπειρική τους μελέτη οι *Antzoulatos, Karanastasis και Syrmos* (2015) επισημαίνουν πως οι κοινωνικά υπεύθυνοι επενδυτές, παρουσιάζουν μεγαλύτερη προβλεπτική συμπεριφορά και υιοθετούν μακροχρόνιους επενδυτικούς ορίζοντες από τους κλασσικούς επενδυτές των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Αναγνώρισαν, αξιολόγησαν και επέλεξαν εταιρείες με τάση υιοθέτησης στρατηγικών ανάπτυξης, αλλά και με σταθερή πορεία εφαρμογής νέων στρατηγικών προκλήσεων, μαθαίνοντας και εξελίσσοντας την δραστηριότητα τους μαθαίνοντας από τα λάθη τους. Επίσης, επέλεξαν εταιρείες με μακροχρόνια επενδυτικά σχέδια, που στα οικονομικά τους στοιχεία παρουσίαζαν καινοτόμες μεθόδους, παρά συντηρητικών εταιρειών με τυπικά οικονομικά στοιχεία.

Λόγω λοιπόν της επενδυτικής στρατηγικής η οποία συνδέεται με αυστηρότερη παρακολούθηση των ιδρυμάτων που συμμετέχουν, έχουν μεγαλύτερη ικανότητα παρέμβασης και επηρεασμού, στις αποφάσεις της διοίκησης των τραπεζών.

Καταλήγουν, πως η αυστηρότερη εποπτεία από υπεύθυνους επενδυτές και με δυνατότητα επηρεασμού των τραπεζικών αποφάσεων, οδηγεί όχι μόνο σε μείωση της ομαλοποίησης των κερδών των τραπεζών

μέσω των προβλέψεων ζημιών απομείωσης, αλλά το σημαντικότερο συμβάλει στην υιοθέτηση πιο συνετής προβλεπτικής συμπεριφοράς.

Η ωφέλεια είναι μεγάλη, καθώς τα πιστωτικά ιδρύματα βελτιώνουν το κύρος και την αξιοπιστία τους, αποκτούν σταθερές πηγές χρηματοδότησης, προσελκύουν αξιόλογους καταθέτες και επενδυτές, με καλύτερη πιστοληπτική ικανότητα και μακροχρόνιους επενδυτικούς ορίζοντες.

Διατηρούν υψηλής ποιότητας ανθρώπινο δυναμικό, καλύτερη τιμολογιακή πολιτική των προϊόντων και των υπηρεσιών τους, και τέλος, λόγω της διαφάνειας και της αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων τους μικρότερες κανονιστικές κυρώσεις.

Χρησιμοποιώντας ως δείγμα 400 ιταλικές τράπεζες οι *Alessi, St. Di Colli και Lopez (2015)*, για την περίοδο 2001-2012, προσπαθούν να διαπιστώσουν τους καθοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις προβλέψεις ζημιών απομείωσης. Γίνεται μια προσπάθεια διαχωρισμού τους σε παράγοντες με δυνατότητα παρέμβασης και χειραγώγησης τους όπως εξομάλυνση εισοδήματος, διαχείριση κεφαλαίου, σηματοδότηση και σε παράγοντες χωρίς παρεμβατική δυνατότητα που οφείλονται πχ. στον οικονομικό κύκλο.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζουν τις ιταλικές τράπεζες να τείνουν να επηρεάζονται από παράγοντες χωρίς δυνατότητα παρέμβασης κυρίως την περίοδο μετά την οικονομική κρίση 2008-2012 και αυτό διότι η ψευδομεταβλητή που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση της υπόθεσης αυτής, δίνει στατιστικά σημαντικό συντελεστή. Υιοθετούν περισσότερο αντικυκλική συμπεριφορά παρά προκυκλική, καθώς παρουσιάζει θετικούς και στατιστικά σημαντικούς συντελεστές σε βασικούς δείκτες της οικονομίας όπως τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα χορηγηθέντα δάνεια και την μεταβολή του ΑΕΠ, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην πιο έντονη επίδραση της εποπτικής παρακολούθησης και των αυστηρότερων κανονιστικών ρυθμίσεων, το οποίο μπορεί να διαπιστωθεί από τα δανειακά τους χαρτοφυλάκια, τα οποία στο μεγαλύτερο ποσοστό τους είναι εξασφαλισμένα με εγγυήσεις σε σχέση με άλλες τράπεζες.

Τέλος, οι *Haan* και *R.C van Oordt* (2016) μέσω της μελέτης τους αυτής είχαν ως στόχο να διαπιστωθεί πόσο άμεση, τόσο χρονικά όσο και σε απόλυτα μεγέθη επί του συνολικού προβληματικού χαρτοφυλακίου, είναι η προσαρμογή των περιθωρίων των τραπεζών στην αύξηση των προβληματικών δανείων και ποια είναι τα επιδιωκόμενα επίπεδα αναγνώρισης ζημιών δανείων.

Χρησιμοποιούν δύο μοντέλα. Το πρώτο εξετάζει την μεταβολή των περιθωρίων των ζημιών των προβληματικών δανείων σε σχέση με το πόσο άμεση είναι η προσαρμογή και την ταχύτητα προσαρμογής στα νέα περιθώρια, ενώ το δεύτερο εξετάζει τον βαθμό συμβολής της κατά περίπτωση αιτίας μεταβολής των περιθωρίων και τον βαθμό συμβολής της τόσο στην άμεση όσο και στην σταδιακή προσαρμογή.

Καταλήγοντας διαπιστώνουν ότι οι τράπεζες προσαρμόζονται σταδιακά στα επιδιωκόμενα επίπεδα. Τα αποτελέσματα του πρώτου μοντέλου μας δείχνει το πόσο άμεσα προσαρμόζονται οι προβλέψεις στην μεταβολή των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επίσης, μας δείχνει τον βαθμό προσαρμογής των περιθωρίων στον επιδιωκόμενο στόχο που θέτει η τράπεζα.

Χωρίζοντας το δείγμα σε χρονικές περιόδους πριν και μετά την οικονομική κρίση του 2009, οι συντελεστές παραμένουν θετικοί και στατιστικά σημαντικοί.

Με βάση τα αποτελέσματα του δεύτερου μοντέλου, οι βασικότερες αιτίες μεταβολής που μελετώνται είναι οι προσθήκες, οι διαγραφές και οι αναστροφές ζημιών δανείων, καθώς είναι οι μεταβλητές που είναι στατιστικά σημαντικές. Η σταδιακή προσαρμογή δεν επηρεάζει το μέγεθος των περιθωρίων, δεν τα αυξάνει αλλά ούτε τα μειώνει. Όμως όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια της οικονομικής κρίσης, τόσο δυσκολότερα διατηρεί μια τράπεζα το επαρκές επίπεδο προβλέψεων.

Τέλος, η ταχύτητα προσαρμογής διαφέρει από τράπεζα σε τράπεζα, καθώς ακόμη και αν το επίπεδο των περιθωρίων διατηρηθεί σταθερό, η τράπεζα χρειάζεται μεγαλύτερο χρόνο προσαρμογής στα νέα περιθώρια καθώς συνεχίζεται η οικονομική κρίση.

6. Πρόταση εμπειρικής μελέτης

Οι μέχρι τώρα μελέτες, για την κατανόηση του τρόπου χειρισμού των προβλέψεων ζημιών απομείωσης, εστίασαν κατά κύριο λόγο στην ανάλυση εσωτερικών παραγόντων των τραπεζών όπως οικονομικά στοιχεία, κίνητρα και στρατηγικές αποφάσεις της διοίκησης, καθώς και μακροοικονομικά και θεσμικά στοιχεία.

Για να μπορέσει ένας οργανισμός να καθορίσει τον τρόπο λειτουργίας του και να ακολουθήσει την στρατηγική που θα του χαρίσει μακροχρόνια εύρυθμη βιωσιμότητα, θα πρέπει να μπορεί να προστατευτεί κυρίως από τον πιστωτικό κίνδυνο. Για να είναι σε θέση να το κάνει αυτό, θα πρέπει να σχηματίσει ένα αξιόπιστο αποθεματικό ζημιών δανείων.

Θα πρέπει να βασισθεί σε ιστορικά οικονομικά δεδομένα, ώστε να έχει μια ξεκάθαρη εικόνα της πραγματικής οικονομικής του κατάστασης. Ωστόσο καμία απόφαση δεν είναι αξιόπιστη αν δεν συμπεριληφθούν και οι εκτιμήσεις για τις μελλοντικές συνθήκες τόσο της εγχώριας, όσο και της παγκόσμιας οικονομίας.

Ο στόχος λοιπόν της εμπειρικής μας μελέτης, είναι ακριβώς αυτός, να εξετάσουμε την επίδραση των μακροοικονομικών εκτιμήσεων στον σχηματισμό στρατηγικών μέσω των προβλέψεων ζημιών δανείων, σε σταθερά τραπεζικά συστήματα χωρών που δεν αντιμετώπισαν οικονομική κρίση.

6.1 Πηγές δεδομένων

Το δείγμα μας αποτελείται από πάνελ δεδομένα (panel data), τα οποία αντλήθηκαν από τις βάσεις δεδομένων Datastream (Thomson Reuters), την Bankscope και την Bloomberg. Επιλέχθηκαν δύο βιομηχανικές χώρες, ο Καναδάς και η Αυστραλία καθώς αποτελούν οικονομικές χώρες που δεν βίωσαν τραπεζική κρίση.

Οι τράπεζες που περιλαμβάνονται στο δείγμα, ήταν ενεργές καθόλη την διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου 2000-2016 και αυτό διότι θέλαμε να

εξετάσουμε εάν οι ζημιές απομείωσης βλέπουν περισσότερο μπροστά μετά την κρίση.

6.2 Παρουσίαση Μεθοδολογίας

Ακολουθώντας την βιβλιογραφία, στην τυπική εξίσωση (1, σελίδα 32) προσθέσαμε τις μεταβλητές / προβλέψεις του ΟΟΣΑ για το ποσοστό της ανεργίας και τον ρυθμό μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ :

$$\begin{aligned} \frac{LLP_{i,t,j}}{Assets_{i,j,t-1}} = & \alpha \frac{Earnings_t}{Assets_{i,t-1}} + \beta \frac{LLP_{i,t-1}}{Assets_{i,t-2}} + \gamma \frac{DLoans_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} + \delta \frac{Loans_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} + \\ & + \varepsilon \frac{DEarnings_{t+1}}{Assets_{t-1}} + \zeta \frac{Capital_t}{Assets_{t-1}} + \theta DNPLRatio_t + \kappa Unemployment_t + \quad (2) \\ & + \lambda Unemployment_{t+1} + \mu DGDP_t + \xi DGDP_{t+1} + u_{i,t} \end{aligned}$$

Οι τράπεζες που έχουν συμπεριληφθεί στο δείγμα και παρουσιάζονται στον πίνακα 1.

πίνακας 1 : Τράπεζες Δείγματος

Τράπεζες Αυστραλίας

Τράπεζες Καναδά

Australia and New Zealand Banking Group Ltd (ANZ)	Toronto – Dominion Bank (TD)
Auswide Bank Ltd (ABA)	Bank of Montreal (BMO)
Bank of Queensland Ltd (BOQ)	Bank of Nova Scotia (BNS)
Bendigo and Adelaide Bank Ltd (BEN)	Canadian Imperial Bank of Commerce (CM)
Commonwealth Bank of Australia (CBA)	Canadian Western Bank (CWB)
Westpac Banking Corp. (WBC)	Laurentian Bank of Canada (LB)
	National Bank of Canada (NA)
	Royal Bank of Canada (RY)

Πηγή : συντάχθηκε από τον συγγραφέα

Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω του στατιστικού προγράμματος GRET, ενώ η εκτίμηση των αποτελεσμάτων με την μέθοδο ελαχίστων τετραγώνων (Ordinary Least Squares Method) υπο την μορφή πάνελ (Panel Least squares Method). Η στατιστική σημαντικότητα των αποτελεσμάτων καθορίζεται σε διαστήματα εμπιστοσύνης ποσοστού 1%, 5% και 10%.

Προκειμένου τα αποτελέσματα της μελέτης μας να θεωρηθούν αξιόπιστα, όλες οι μεταβλητές πρέπει να είναι στάσιμες. Δια τούτου, ακολούθησε έλεγχος μοναδιαίας ρίζας (Unit Root Test) των εξεταζόμενων μεταβλητών μέσω του Levin Li Chu test (Unit root for panel data), προκειμένου να ελεγχθεί η στασιμότητα ή μη κάθε μεταβλητής ξεχωριστά, ενώ με την βοήθεια του διαγράμματος χρονοσειράς, καταλήξαμε πως ο έλεγχος στασιμότητας θα γίνει με σταθερό όρο και τάση. Όλες οι μεταβλητές προέκυψαν στάσιμες.

Έπειτα, έπρεπε να διαπιστωθεί, εάν κατά την εκτίμηση του οικονομετρικού μας μοντέλου, θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουμε την μέθοδο σταθερών επιδράσεων (fixed effects) ή την μέθοδο τυχαίων επιδράσεων (random effects). Μέσω του Hausman test και βάση των αποτελεσμάτων του πίνακα 3, καταλήξαμε ότι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε την μέθοδο των σταθερών επιδράσεων - one way fixed effects,

πίνακας 2 : Αποτελέσματα ελέγχου Fixed and Random Effects

Fixed effects		
Hypotheses	p-value	Results
Ho : Fixed effects	0,7273	Αποδέχομαι μηδενική υπόθεση
One way fixed effects – wald joint test at time variables		
Hypotheses	p-value	Results
Ho : No time effects	0,002462	Απορρίπτω μηδενική υπόθεση

Πηγή : συντάχθηκε από τον συγγραφέα

καθώς θα χρησιμοποιηθούν και χρονικές ψευδομεταβλητές, ούτως ώστε να διαχωριστεί η εξεταζόμενη περίοδος, και να μελετήσουμε την τυχόν διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων μας και της μεταβολής της επίδρασης και σε τι βαθμό, των μακροοικονομικών μεταβολών της οικονομίας, την περίοδο μετά το 2010.

Στον πίνακα 3, παρουσιάζεται η μήτρα συνδιακυμάνσεως για την περίοδο 2000-2016.

πίνακας 3 : Συσχέτιση των συντελεστών (Correlation Matrix)

ΜΗΤΡΑ ΣΥΝΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗΣ	$\frac{LLP_t}{Assets_{t-1}}$	Unemployment _t	Unemployment _{t+1}	$\frac{Earnings_t}{Assets_{t-1}}$	$\frac{LLP_{t-1}}{Assets_{t-2}}$	$\frac{DLoans_{t+1}}{Assets_{t-1}}$	$\frac{Loans_t}{Assets_{t-1}}$	$D_t^{after_crisis} * Unemployment_t$	$D_t^{after_crisis} * Unemployment_{t+1}$
$\frac{LLP_t}{Assets_{t-1}}$	1,0000	0,0630	0,0815	0,3394	0,6030	-0,0673	0,1857	-0,1321	-0,1305
Unemployment _t		1,0000	0,8230	-0,2094	0,0889	-0,1074	-0,5329	0,0723	0,0594
Unemployment _{t+1}			1,0000	-0,2309	0,0724	0,0489	0,4375	0,0793	0,0727
$\frac{Earnings_t}{Assets_{t-1}}$				1,0000	0,0980	0,3855	0,4724	-0,0810	-0,0832
$\frac{LLP_{t-1}}{Assets_{t-2}}$					1,0000	-0,0560	-0,0287	-0,0178	-0,0153
$\frac{DLoans_{t+1}}{Assets_{t-1}}$						1,0000	0,4574	0,0055	0,0050
$\frac{Loans_t}{Assets_{t-1}}$							1,0000	-0,0022	0,0014
$D_t^{after_crisis} * Unemployment_t$								1,0000	0,8489
$D_t^{after_crisis} * Unemployment_{t+1}$									1,0000

Πηγή : συντάχθηκε από τον συγγραφέα

Όλες οι τιμές είναι μικρότερες από 0,85, το οποίο αποτελεί ένδειξη μη πολυσυγγραμικότητας.

Στον πίνακα 4, παρουσιάζονται περιληπτικά τα στατιστικά της εξαρτημένης και των ανεξάρτητων μεταβλητών της μελέτης μας, επί του συνόλου του δείγματος για 17 έτη.

πίνακας 4 : Περιγραφικά στατιστικά στοιχεία

Μεταβλητές	Πλήθος παρατηρήσεων	Μέσος	Τυπική Απόκλιση	Ελάχιστο	Μέγιστο
$\frac{LLP_t}{Assets_{t-1}}$	238	0,0054	0,00417	0,00	0,0271
$\frac{Earnings_t}{Assets_{t-1}}$	238	0,0132	0,00501	-0,0102	0,0365
$\frac{LLP_{t-1}}{Assets_{t-2}}$	238	0,0042	0,0032	0,00	0,0149
$\frac{DLoans_{t+1}}{Assets_{t-1}}$	238	0,0024	0,2497	-1,5520	1,4520
$\frac{Loans_t}{Assets_{t-1}}$	238	0,7048	0,2642	0,00	2,3580
Unemployment _t	238	6,4840	1,0150	4,2	8,3
Unemployment _{t+1}	238	6,4560	1,0050	4,3	8,3
$D_t^{after_crisis} * Unemployment_t$	70	1,9109	0,00	0,00	7,5
$D_t^{after_crisis} * Unemployment_{t+1}$	70	1,9118	0,00	0,00	7,3

Πηγή : συντάχθηκε από τον συγγραφέα

Ακολουθώντας την μέθοδο General to Specific (Από το γενικό στο ειδικό) αποκλείοντας κάθε φορά την μη στατιστικά σημαντική ανεξάρτητη μεταβλητή με το υψηλότερο p-value, επαναπροσδιορίσαμε το αρχικό μας οικονομετρικό μοντέλο, καταλήγοντας στο τελικό μας μοντέλο στο οποίο βασίστηκαν τα συμπεράσματα μας.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα της τυπικής εξίσωσης έχουν ήδη αναφερθεί και συμβαδίζουν με την βιβλιογραφία. Προκειμένου να μελετήσουμε την διαφοροποίηση των επιδράσεων που σχετίζονται με τις μακροοικονομικές μεταβλητές, δημιουργήσαμε χρονική ψευδομεταβλητή θέλοντας να διαπιστώσουμε εάν οι επιδράσεις που ασκήθηκαν την περίοδο μετά την οικονομική κρίση, επηρέασαν περισσότερο τις αποφάσεις των τραπεζών και αν η επίδραση ήταν πιο έντονη ή όχι,

$$D_t^{\text{after_crisis}} = \begin{cases} 1 & \text{if } t \geq 2010 \\ 0 & \text{otherwise} \end{cases}$$

καθώς επίσης και ψευδομεταβλητές για τις χρονικές περιόδους t , $t+1$ για να εξετάσουμε, για την περίοδο μετά το 2010, τον βαθμό επίδρασης των μακροοικονομικών μεταβλητών στην λήψη αποφάσεων.

$$D_t^{\text{after_crisis}} * \text{Unemployment}_t = \begin{cases} 1, & \text{if } t \geq 2010 \\ 0, & \text{otherwise} \end{cases}$$

$$D_t^{\text{after_crisis}} * \text{Unemployment}_{t+1} = \begin{cases} 1, & \text{if } t \geq 2010 \\ 0, & \text{otherwise} \end{cases}$$

Να σημειωθεί ότι δεν παρουσιάζονται ψευδομεταβλητές χώρας και ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ (%DGDP), καθώς προέκυψαν μη στατιστικά σημαντικές.

Μέσω αυτών των αποτελεσμάτων διαπιστώθηκε κατά πόσο οι τράπεζες μετά το παγκόσμιο οικονομικό σοκ, πέραν των τραπεζικών της δεδομένων, ενσωματώνουν πλέον στις αποφάσεις τους μακροοικονομικά χαρακτηριστικά, όχι όμως στον βαθμό που αναμέναμε.

Τα αποτελέσματα στους συντελεστές των ψευδομεταβλητών φανερώνουν την σχέση των μακροοικονομικών εκτιμήσεων με τον σχηματισμό των προβλέψεων, και την στροφή σε μια πιο συνετή-forward looking provisioning συμπεριφορά, η οποία προκαλείται από τις μελλοντικές εκτιμήσεις.

6.3 Οικονομετρικό Μοντέλο

Η εξίσωση πολλαπλής παλινδρόμησης δίνει μια εκτίμηση της γραμμικής σχέσης μεταξύ της εξαρτημένης μεταβλητής και των ανεξάρτητων μεταβλητών βάση του οικονομετρικού μας μοντέλου.

Εξαρτημένη μεταβλητή : LLP

Μέθοδος : Panel LS Two way fixed effects Method, Arellano

Δείγμα : 238 παρατηρήσεις

Συμπεριλήφθηκαν : 14 διαστρωματικές μονάδες

Μέγεθος χρονοσειράς : 17

$$\frac{LLP_{i,t}}{Assets_{i,t-1}} = \alpha \frac{Earnings_t}{Assets_{i,t-1}} + \beta \frac{LLP_{t,t-1}}{Assets_{i,t-2}} + \gamma \frac{DLoans_t}{Assets_{i,t-1}} + \delta \frac{Loans_t}{Assets_{i,t-1}} + \varepsilon Unempl_t + \zeta Unempl_{t+1} + u_{i,t}$$

πίνακας 5: Εμπειρικά αποτελέσματα οικονομετρικού μοντέλου

Επεξηγηματικές Μεταβλητές	Βασικό Μοντέλο	Με ψευδομεταβλητές	Παρατηρήσεις
$\frac{Earnings_t}{Assets_{t-1}}$	0,2205** (2,252)	0,2149*** (2,347)	Ομαλοποίηση κερδών (income smoothing)
$\frac{LLP_{t-1}}{Assets_{t-2}}$	0,6047*** (6,904)	0,6136*** (7,050)	Θετική συσχέτιση με την επόμενη περίοδο
$\frac{DLoans_t}{Assets_{t-1}}$	-0,0054*** (-3,076)	- 0,0053** (-3,008)	Προκυκλική συμπεριφορά (procyclical loan loss provisions)
$\frac{Loans_t}{Assets_{t-1}}$	0,0079** (2,667)	0,0079** (2,772)	Αντικυκλική συμπεριφορά (credit risk)
Unemployment _t	-0,0033*** (-4,801)	- 0,0058*** (4,060)	Προκυκλική συμπεριφορά (procyclical behaviour)
Unemployment _{t+1}	0,0050*** (6,468)	0,0067*** (-5,193)	Αντικυκλική συμπεριφορά (forward looking behaviour)
Συμπεριλαμβανομένων των ψευδομεταβλητών			
$D_t^{after_crisis} * Unemployment_t$	Μετά την κρίση, για την εξεταζόμενη περίοδο 2010-2016	0,0051*** (4,060)	Οι τρέχουσες μακροοικονομικές εκτιμήσεις, προκαλούν λιγότερο προκυκλική συμπεριφορά μέσω των ζημιών απομείωσης (more forward looking behaviour)
$D_t^{after_crisis} * Unemployment_{t+1}$		-0,0053*** (-5,193)	Οι μακροοικονομικές εκτιμήσεις για την οικονομία μια περίοδο μπροστά προκαλούν ασθενέστερη προβλεπτική συμπεριφορά (less forward looking behaviour)

Η κριτική τιμή (t-stat) των μεταβλητών, αναφέρεται εντός των παρενθέσεων. (**, *, *) χαρακτηρίζουν την στατιστική σημαντικότητα των μεταβλητών σε διαστήματα εμπιστοσύνης ποσοστού 1%, 5% και 10% αντίστοιχα.

R ² -adj.	66,37%	67,36%	Hausman test
D.W	1,63	1,67	One way fixed effects

7. Αποτελέσματα

Σύμφωνα με τον πίνακα 5, το μοντέλο εξηγείται κατά 66,37% της συνολικής μεταβλητότητας από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Το Durbin-Watson είναι 1,67, τιμή κοντά στο δύο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας για την τυπική εξίσωση συμβαδίζουν με τα αναμενόμενα. Οι τράπεζες παρουσιάζουν προκυκλική συμπεριφορά.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του βασικού μοντέλου ο θετικός και στατιστικά σημαντικός συντελεστής για την μεταβλητή $\frac{Earnings_t}{Assets_{t-1}}$ αποδεικνύει την ομαλοποίηση των κερδών. Αυτό σημαίνει ότι η αύξηση της μεταβλητής θα προκαλέσει την θετική μεταβολή των προβλέψεων.

Ο θετικός και στατιστικά σημαντικός συντελεστής για την μεταβλητή $\frac{LLP_{t-1}}{Assets_{t-2}}$ φανερώνει την θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο περιόδων. Η πορεία λοιπόν των προβλέψεων σήμερα, εξαρτάται άμεσα από την πορεία και τον τρόπο χειρισμού αυτών κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο. Και είναι λογικό, καθώς μελετάμε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία παρουσιάζουν σταθερότητα στα κέρδη τους και επιθυμούν να μειώσουν στο ελάχιστο την μεταβλητότητα των οικονομικών τους στοιχείων.

Ο αρνητικός και στατιστικά σημαντικός συντελεστής για την μεταβλητή $\frac{DLoans_{t+1}}{Assets_{t-1}}$ αναδεικνύει την προκυκλική συμπεριφορά των τραπεζών. Η αύξηση των χορηγούμενων δανείων συμβαδίζει με την μείωση των ζημιών απομείωσης. Οι τράπεζες λοιπόν δεν υιοθετούν συνετή – αντικυκλική συμπεριφορά, μη συμβαδίζοντας με την φάση του οικονομικού κύκλου στον σχηματισμό των προβλέψεων τους, όπως εξάλλου έχει διαπιστωθεί επανειλημμένα στην βιβλιογραφία.

Ο θετικός και στατιστικά σημαντικός συντελεστής της μεταβλητής $\frac{Loans_t}{Assets_{t-1}}$ υποδεικνύει την προσπάθεια της τράπεζας να προστατευθεί από την

αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Έχουμε λοιπόν πιστωτικά ιδρύματα τα οποία εν μέρει υιοθετούν προβλεπτική συμπεριφορά (forward looking provisioning) σχηματίζοντας προβλέψεις, όχι όμως αυτές που θα έπρεπε βάση της μεταβολής του χαρτοφυλακίου τους, αλλά μικρότερες.

Η μακροοικονομική μεταβλητή $Unemployment_t$ παρουσιάζει αρνητικό και στατιστικά σημαντικό συντελεστή σε επίπεδο 1%, δείχνοντας την προκυκλικότητα στην συμπεριφορά των τραπεζών στην ανεργία, οι οποίες επηρεαζόμενες από την αξιολόγηση των μακροοικονομικών συνθηκών και της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, δεν κοιτάζουν μπροστά στον σχηματισμό ζημιών απομείωσης, ως μέτρο προστασίας για το μέλλον.

Οι τράπεζες κατανοούν και αξιολογούν τις μακροοικονομικές μεταβλητές, αντιλαμβάνονται πως μια πιθανή χειροτέρευση των συνθηκών της οικονομίας, θα προκαλέσει την μείωση της αγοραστικής δύναμης των οικονομικών παραγόντων, το οποίο θα οδηγήσει ολοένα και περισσότερους δανειολήπτες, στην μη εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων τους.

Ενώ λοιπόν θα αναμέναμε την αύξηση των ζημιών απομείωσης ως μια προσπάθεια των πιστωτικών ιδρυμάτων να προστατευθούν, μειώνουν το σχηματισμό ζημιών προκειμένου να αυξήσουν την ρευστότητα τους και να έχουν την δυνατότητα χορήγησης νέων δανείων, θέλοντας να αυξήσουν τα έσοδα τους.

Η μεταβλητή $Unemployment_{t+1}$ παρουσιάζει θετικό και στατιστικά σημαντικό συντελεστή σε επίπεδο 1% δείχνοντας την τάση των τραπεζών για στροφή στον σχηματισμό των ζημιών απομείωσης παρουσιάζοντας αντικυκλική συμπεριφορά στην αναμενόμενη ανεργία για τον επόμενο χρόνο, σχηματίζοντας προβλέψεις που βλέπουν περισσότερο μπροστά (forward looking behaviour).

Θέλοντας να διαπιστώσουμε αν άλλαξε είχαμε διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων μετά την κρίση, προσθέσαμε στο μοντέλο μας την ψευδομεταβλητή του χρόνου. Το πρόσημο των τυπικών μεταβλητών παρέμεινε αμετάβλητο. Ο συντελεστής της μεταβλητής $\frac{Earnings_t}{Assets_{t-1}}$ έχει μια πολύ

μικρή μείωση. Παρόμοια με το συνολικό δείγμα, η χειροτέρευση της αναμενόμενης ανεργίας επηρέασε ελάχιστα στην μείωση της ομαλοποίησης των κερδών, η οποία λόγω της πολύ μικρής μεταβολής μπορεί να αποτελεί αποτέλεσμα της γενικότερης ταραχής που επικράτησε παγκοσμίως μετά το 2010. Υποστηρίζεται λοιπόν η ομαλοποίηση των κερδών στο σύνολο του δείγματος και για όλη την εξεταζόμενη περίοδο.

Εξετάζοντας την συμπεριφορά του ποσοστού της ανεργίας για την περίοδο 2010-2016, διαπιστώσαμε πως ο συντελεστής της μεταβλητής $D_t^{\text{after_crisis}} * Unemployment_t$ είναι θετικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1%. Παρολ' αυτά η άθροιση του συντελεστή 0,0051 και της μεταβλητής $Unemployment_t$ -0,0058 είναι αρνητική και ίση με -0,007.

Ουσιαστικά για την περίοδο μετά το 2010 οι ζημιές απομείωσης παραμένουν να παρουσιάζουν προκυκλική συμπεριφορά αλλά μικρότερη, καθώς η αύξηση της ανεργίας οδηγεί σε μικρότερες προβλέψεις. Η μεταβολή βέβαια είναι πολύ μικρή για να μπορέσουμε με ασφάλεια ότι οφείλεται στην συμπεριφορά των τραπεζών και δεν είναι αποτέλεσμα της ταραχώδους περιόδου μετά την κρίση.

Ο συντελεστής της μεταβλητής $D_t^{\text{after_crisis}} * Unemployment_{t+1}$ είναι αρνητικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1%. Η άθροιση του συντελεστή -0,0053 με την μεταβλητή $Unemployment_{t+1}$ 0,0067 είναι θετική και ίση με 0,0014 για την περίοδο μετά το 2010. Ο σχηματισμός των ζημιών απομείωσης παρουσιάζει ασθενέστερη προβλεπτική συμπεριφορά (less forward looking behaviour), καθώς οι εκτιμήσεις για αύξηση της ανεργίας οδηγεί τις ζημιές απομείωσης να βλέπουν λιγότερο μπροστά.

8. Συμπεράσματα

Ο εξαιρετικά σημαντικός ρόλος των ζημιών απομείωσης στην ευημερία και την ανάπτυξη των τραπεζών έγινε κατανοητός μέσα από την μελέτη αυτή. Οι τράπεζες έρχονται αντιμέτωπες με κινδύνους τόσο μικροοικονομικούς όσο και μακροοικονομικούς.

Η δυσκολία αποτελεσματικής αντιμετώπισης των κινδύνων αυτών, έγκειται στο γεγονός ότι δεν προκαλούνται μόνο από εσωτερικούς παράγοντες, γεγονός που θα τις βοηθούσε στην καλύτερη αντιμετώπιση τους, αλλά λόγω της ευρείας ποικιλίας τραπεζικών προϊόντων και της ποικιλομορφίας των δραστηριοτήτων, βρίσκονται εκτεθειμένοι σε εξωτερικές επιδράσεις οι οποίες είναι δύσκολες τόσο στην έγκυρη πρόληψη όσο και στην αντιμετώπιση τους.

Ένας ακόμη σπουδαίος ρόλος των τραπεζών είναι αυτός του διαμεσολαβητή και της αποτελεσματικής μεταφοράς κεφαλαίων από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες για την διατήρηση της ισορροπίας της οικονομίας.

Διαπιστώσαμε τον τρόπο χειρισμού των προβλέψεων ως εργαλείο για την δημιουργία στρατηγικών προκειμένου να διατηρηθεί η σταθερότητα στο τραπεζικό σύστημα.

Πολλές μελέτες έχουν διεξαχθεί για την κατανόηση του τρόπου χρησιμοποίησης των προβλέψεων ζημιών απομείωσης για την διενέργεια ομαλοποίησης κερδών (income smoothing), σηματοδότηση της αγοράς (signalling) και διαχείρισης κεφαλαίων (capital management).

Πέραν των επιδράσεων των φαινομένων αυτών, θελήσαμε να διαπιστώσουμε κατά πόσο οι μακροοικονομικές συνθήκες επηρεάζουν τις αποφάσεις των τραπεζών, και πως χειρίζονται μηχανισμούς όπως οι προβλέψεις, ως εργαλείο για την βελτίωση των αποτελεσμάτων τους και την υιοθέτηση μέτρων προστασίας λόγω εκτίμησης επιδείνωσης των οικονομικών συνθηκών.

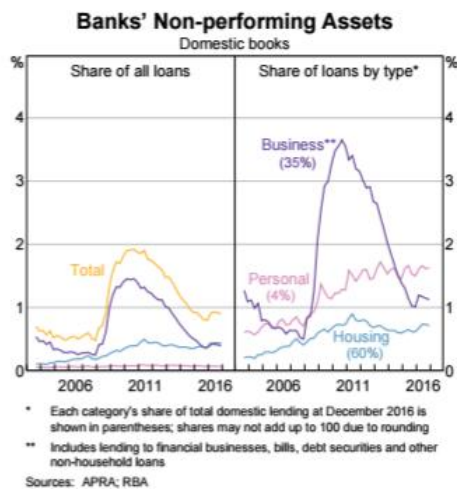
Βρήκαμε στοιχεία τα οποία μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τόσο οι

τράπεζες της Αυστραλίας, όσο και του Καναδά διενεργούν ομαλοποίηση κερδών μέσω των προβλέψεων. Η συμπεριφορά τους είναι προκυκλική και συμβαδίζει με τα έως τώρα συμπεράσματα της βιβλιογραφίας.

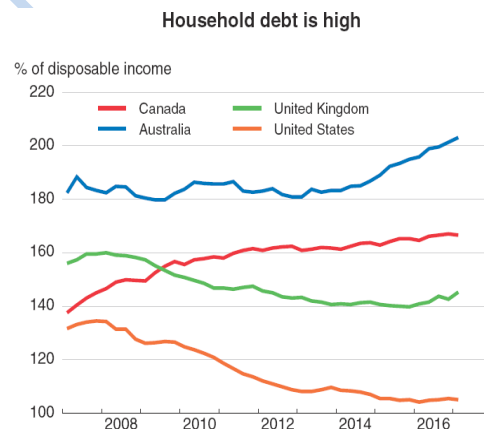
Τόσο τα αυστραλιανά, όσο και τα καναδέζικα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θεωρούσαν ότι η ανάπτυξη βασιζόταν στα ακίνητα. Η έκθεση τους στο τομέα αυτό, έγινε επικίνδυνη, καθώς τα ενυπόθηκα στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια, αλλά και τα χρέη των νοικοκυριών, όπως φαίνεται στα σχήματα 6 και 7, αποτελούν πολύ υψηλό ποσοστό των τραπεζικών χαρτοφυλακίων.

Σε μια πιθανή ύφεση, θα υποστεί μεταβολές που πιθανότατα οι επιπτώσεις θα αποτυπωθούν άμεσα στα τραπεζικά δάνεια, οι ζημιές δανείων πιθανόν θα αυξηθούν και η οικονομική δραστηριότητα θα εξασθενήσει.

Αυστραλία - Καναδάς

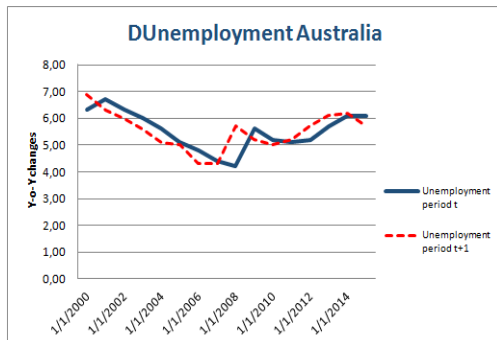
σχήμα 6

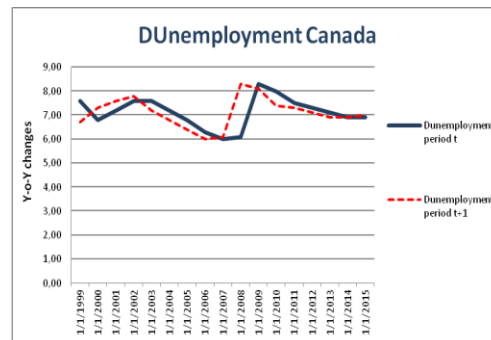
σχήμα 7

Οι τράπεζες λοιπόν αυτές είναι περισσότερο ευάλωτες στους εξωγενείς κραδασμούς και λόγω της φύσης των δανείων, η επιδείνωση των μακροοικονομικών συνθηκών και κυρίως της ανεργίας, που είναι ο παράγοντας που εξετάζουμε θα ασκεί έντονη επίδραση στις αποφάσεις τους.

Η ανεργία είχε καθοδική τάση έως το 2009, όπως φαίνεται και στα σχήματα 8 και 9, από το 2010 όμως και μετά άρχισε να παρουσιάζει αυξητική τάση.

σχήμα 8

σχήμα 9

Λόγω λοιπόν της συνεχιζόμενης αύξησης της ανεργίας και της χειροτέρευσης των οικονομικών συνθηκών, οι τράπεζες προκειμένου να μην επιβαρυνθούν περαιτέρω τα αποτελέσματά τους, οδηγήθηκαν σε μείωση της ομαλοποίησης των κερδών τους, όχι όμως πολύ μεγάλη.

Η επίδραση ήταν μικρότερη της αναμενόμενης. Οι εξεταζόμενες χώρες, διαθέτουν σταθερό τραπεζικό κλάδο που αντέχει τους κραδασμούς της παγκόσμιας οικονομίας. Τα αποτελέσματα στα οποία καταλήξαμε δεν φανερώνουν πανικό στις αποφάσεις τους.

Οι τράπεζες του δείγματος αξιολογούν και λαμβάνουν υπόψη τους τις εκτιμήσεις για τις μακροοικονομικές συνθήκες της οικονομίας και στην περίπτωση μας την μεταβλητότητα της αναμενόμενης ανεργίας καθόλη την διάρκεια λειτουργίας τους και όμως συμπεραίνουμε βάση των αποτελεσμάτων μετά το 2010 η ανεργία δεν φαίνεται να επηρεάζει ιδιαίτερα. Ουσιαστικά η συμπεριφορά αυτή φαίνεται να έχει εξαιρεθεί.

Βιβλιογραφία

Άρθρα

- Antzoulatos, Angelos A., Karanastasis Dimitris and Syrmos Thomas, (2015) 'Loan-loss provisions under intrusive external monitoring, Evidence from US bank holding companies'
- Leo de Haan and Maarten R.C van Oordt, (2016) 'Timing of Banks Loan Loss Provisioning During the Crisis', *Bank of Canada*.
- Matina Balboa, German Lopez-Espinosa and Antonio Rubia, (2013) 'Nonlinear dynamics in discretionary accruals: An analysis of bank loan-loss provisions', *Journal of Banking & Finance*.
- Luc Laeven and Giovanni Majnoni, (2003) 'Loan loss provisioning and economic slowdowns: too much, too late?', *Journal of Financial Intermediation*.
- J.A. Bikker and P.A.J. Metzmakers, (2005) 'Bank provisioning behavior and procyclicality', *International Financial Markets Institutions & Money*.
- Eliana Balla and Morgan J. Rose, (2014) 'Loan loss provisions, accounting constraints and bank ownership structure', *Journal of Economics and Business*.
- Domenico Curcio and Iftekhar Hasan, (2013) 'Earnings and capital - Management and Signaling: The Use of Loan-Loss Provisions by European banks', *European Journal of Finance*.
- Matteo Alessi, Stefano Di Colli and Juan Sergio Lopez, (2015) 'Loan Loss Provision: Some empirical evidence for Italian Banks',
- Frank Packer and Haibin Zhu, (2012) 'Loan loss provisioning practices of Asian banks', *Bank of International Settlements, BIS Working Papers No 375*

- Eric Wong, Tom Fong and Henry Choi, (2011) 'Procyclicality of Loan-loss provisioning and systemic risk in the Hong Kong banking system', *Hong Kong Monetary Authority*, Occasional paper No 01/2011.
- Robert M. Bushman and Christofer D. Williams, (2012) 'Accounting discretion, loan loss provisioning and discipline of banks risk taking', *Journal of Accounting and Economics*.
- Ana Rosa Fonseca and Francisco Gonzalez, (2007) 'Cross-country determinants of bank income smoothing by managing loan-loss provisions', *Journal of Banking & Finance*.
- Vincent Bouvatier and Laetitia Lepetit (2010), 'Effects of loan loss provisions on growth in bank lending: some international comparisons', *International Economics*.
- Jesus Saurina (2009), 'Dynamic Provisioning, the experience of Spain' *The world Bank Group*.
- Malgorzata Olszak, Mateusz Pipien, Iwona Kowalska and Sylwia Roszkowska (2014) 'What drives heterogeneity of procyclicality of loan loss provisions in the EU;', *UW Faculty of Management Working Paper Series No 3*

Βιβλία

- Άγγελος Α. Αντζουλάτος (2011) Κυβερνήσεις, Χρηματαγορές και Μακροοικονομία ... πλοήγηση στον κόσμο της οικονομίας και των αγορών, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα.
- Άγγελος Α. Αντζουλάτος (Ιούνιος 2017), Σημειώσεις Τραπεζικής